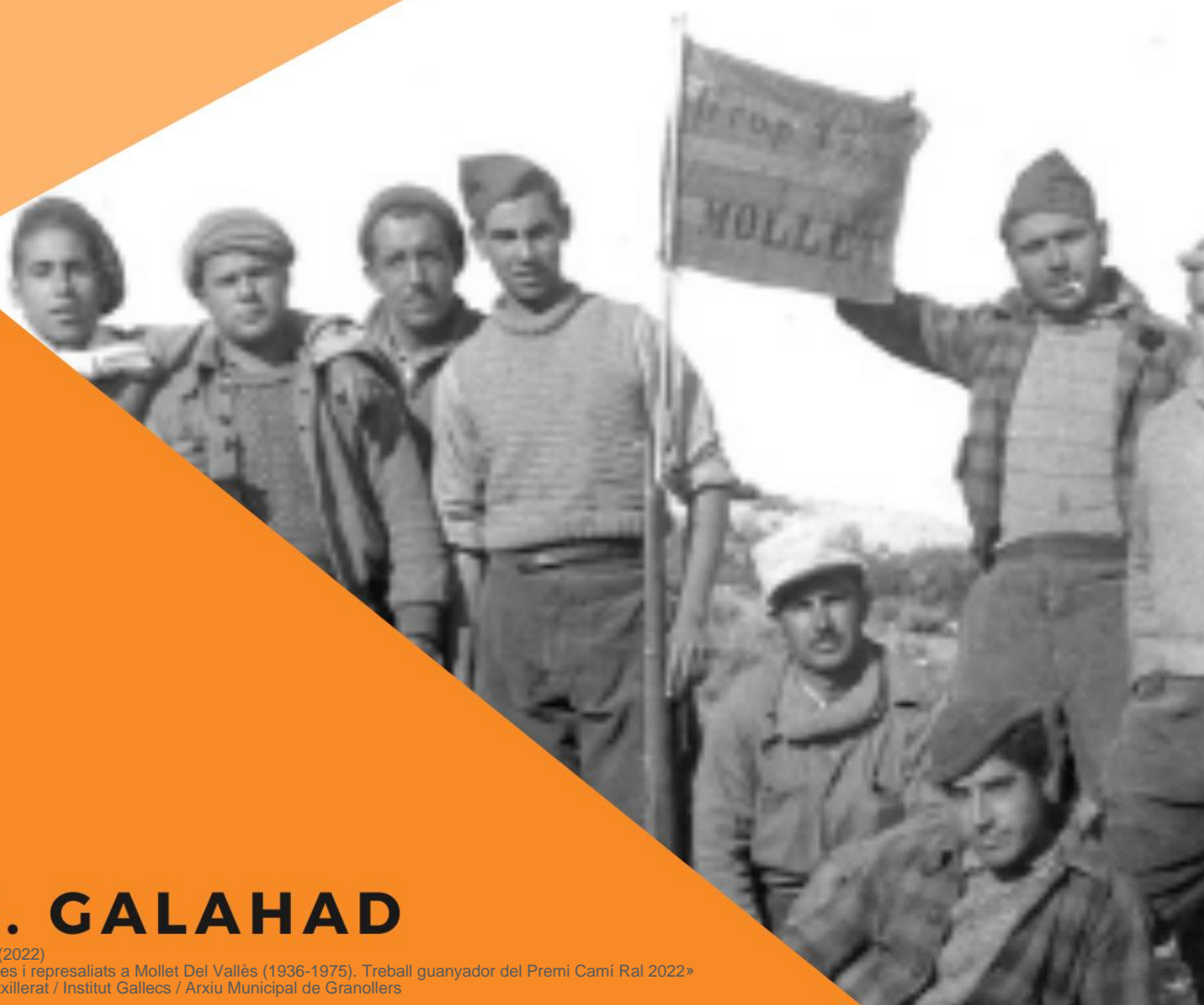

MEMÒRIA HISTÒRICA, VÍCTIMES I REPRESALIATS A MOLLET DEL VALLÈS (1936 - 1975)

SIR. GALAHAD

“La Memoria y la Justicia van unidas y nunca reabren heridas, al contrario, las cierran.
Hablar de Memoria es hablar de Justicia. Y solo así acabaremos con el Olvido.
Para nunca más vivirlo.
Para nunca más negarlo.”

Lucía Expósito Cívico
(*Universidad de Sevilla, Departamento de Historia Contemporánea*)

RESUMEN:

Partiendo de los acontecimientos sucedidos entre los años 1936 y 1975, conocidos como Guerra Civil y Franquismo, este trabajo tiene como objetivo analizar el trato que se ha dado a la memoria histórica, víctimas y represaliados, en Mollet del Vallès.

Después de hacer una búsqueda exhaustiva sobre el contexto histórico del país, la ciudad, y diferentes personas que sufrieron dicha dictadura, juntamente con recopilar la opinión popular sobre el tema, o analizar las diferentes acciones llevadas a cabo en la ciudad, entre otras, se ha procedido a extraer conclusiones.

Inicialmente, se puede observar claramente que hay un gran desconocimiento de la población respecto a nuestra historia, pero también hay una voluntad de mejora.

Por lo tanto, este trabajo concluye con una serie de propuestas para la mejora del tratamiento de la memoria histórica en la ciudad.

ABSTRACT:

By analysing the events occurred between the 1936 and 1975, known as Civil War and Franco's dictatorship, this project has the main goal of analyzing the treatment given to the historical memory, the victims and the repressed, in Mollet del Vallès.

After carrying out research on the historical context of the country and the city, and getting information from people who suffered the dictatorship, as well as gathering the people's opinion on the topic, and examining the different actions done in the city, some conclusions has been drawn.

Firstly, it is easy to observe that there is a huge lack of knowledge in the population regarding our history, but there is also a will to improve.

Because of that, this project concludes with a series of proposals for the improvement of the treatment of the historical memory in the city.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ.....	6
2. CONTEXT HISTÒRIC	8
2.1. LA SEGONA REPÚBLICA:.....	8
2.1.1. L'inici de la Segona República (1930):.....	8
2.1.2. El Bienni Reformador (1931 – 1933):.....	9
2.1.3. El Bienni Conservador (1933 – 1936):.....	9
2.1.4. El fi de la república i l'esclat de la guerra (1936):	10
2.2. DESENVOLUPAMENT DE LA GUERRA CIVIL(1936 – 1939):	11
2.2.1. Els primers mesos de la guerra (Juliol – desembre de 1936):	11
2.2.2. La segona fase (gener del 1937 – novembre 1938):.....	12
2.2.3. Fi de la guerra (desembre de 1938 – 1 d'abril de 1939):.....	13
2.3. FRANQUISME:	14
2.3.1. Fase totalitària (1939 – 1959):.....	14
2.3.2. Fase tecnocràtica (1959 – 1969):.....	15
2.3.3. Fase de descomposició final (1969 – 1975):	16
3. COM MOLLET DEL VALLÈS VA AFRONTAR LA GUERRA CIVIL:	17
3.1. ELS CANVIS POLÍTICS I L'INICI DE LA GUERRA:	17
3.2. EL DESENVOLUPAMENT DE LA GUERRA:	17
3.2.1. Les successions i els canvis polítics:	17
3.3. ELS BOMBARDEJOS A MOLLET:.....	18
3.3.1. El gener de 1938.....	18
3.3.2. El gener de 1939	20
3.4. EL FINAL DE LA GUERRA A MOLLET:	21
4. LES VÍCTIMES I ELS REPRESALIATS A MOLLET	22
4.1. DADES DE VÍCTIMES I REPRESALIATS:.....	22
4.1.1. Els deportats de la ciutat:.....	23
4.1.2. La família Fortuny:.....	23
4.1.3. Història en forma de novel·la:	27
5. EL TRACTAMENT DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA:.....	32
5.1. LLEI DE MEMÒRIA HISTÒRICA:.....	32
5.2. PRESSUPOST DEL DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA (GENERALITAT DE CATALUNYA):	33

5.3.	ENQUESTA MEMÒRIA HISTÒRICA MOLLETANA:.....	34
5.3.1.	Interpretació dels resultats:.....	34
5.3.2.	Conclusions extretes dels resultats:.....	39
5.4.	Entrevistes amb els grups polítics municipals:.....	40
5.4.	La iniciativa Stolpersteine a Mollet del Vallès:.....	41
6.	CONCLUSIONS:.....	44
6.1.	CONCLUSIONS PRÀCTIQUES:.....	47
6.1.1.	Moció per a la commemoració de les víctimes i represaliats molletans durant la guerra civil i el franquisme:.....	47
6.1.2.	Creació d'una pàgina web amb la història de la ciutat.....	48
ANNEXOS.....	49	
1.	Llistat de deportats Molletans als camps de concentració:.....	50
2.	Entrevista amb Pere Fortuny:.....	52
3.	Escrits de na Francisca Mejias Gaona:.....	58
4.	Testimoni de Mari Carme Molina Mejias:.....	63
5.	Correspondència amb la Conselleria de Justícia:.....	65
6.	Enquesta:.....	67
7.	Entrevista amb els grups polítics de Mollet del Vallès.....	69
8.	Contacte amb el Memorial Democràtic de Catalunya.....	89
9.	Missatges rebuts.....	91
10.	Moció per a la commemoració de les víctimes i represaliats molletans durant la guerra civil i el franquisme:.....	92
BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFÍA:.....	93	

AGRAÏMENTS

Gràcies a totes les persones que han dedicat una petita part del recurs més preuat que tenim, el temps, per ajudar-me en la realització del meu treball.

Gràcies per les entrevistes:

Pere Fortuny

Mari Carme Molina Mejias

Joan Daví

Iván Garrido

Marina Escribano

Raúl Broto

Oriol López

Gemma Simon

Gràcies per les fonts d'informació tant a l'Institut Gallecs, com a l'escola Lestonnac, el Centre d'Estudis Molletans, i l'arxiu històric de Mollet del Vallès.

Gràcies Magda per la teva dedicació en aquest treball.

Sense tu, aquest treball no hagués sigut el mateix.

Per a totes les persones que ja no hi són,
aquest és el meu petit homenatge.

1. INTRODUCCIÓ

El treball realitzat consisteix en la interpretació i valoració del tractament de la memòria democràtica, durant la Guerra Civil i el Franquisme, a Mollet del Vallès.

Per abordar aquest extens tema, aquest document s'ha dividit en tres grans eixos: Una contextualització històrica; l'anàlisi de diferents històries víctimes i represaliats; i una valoració tant de l'autor, com de la ciutadania molletana, respecte a com la ciutat ha afrontat aquest tema.

El treball, eminentment, té un caràcter objectiu envers al tema tractat. De totes maneres, no es pot evitar que aquest en algun moment compti de valoracions personals, ja que intervenen diferents persones en aquest, en les diferents entrevistes o enquestes realitzades.

Inicialment, aquest treball volia cobrir un territori més extens, volia cobrir el tractament de la memòria històrica arreu de Catalunya. En contrastar les primeres idees, i fer una recerca mínima, es va poder valorar que era massa extens, i es va preferir focalitzar-se només en la ciutat de Mollet del Vallès.

Aquest treball vol aconseguir varis objectius, tal com descobrir diferents històries de vida afectades pel règim dictatorial a Espanya, o comprovar l'eficiència de les polítiques públiques envers la memòria històrica. Altrament, es pretén analitzar les diferents accions i commemoracions que s'han dut, o és duen a terme, dins de la ciutat, i veure la seva efectivitat.

Per tal d'elaborar aquest treball, s'ha dut a terme una recerca exhaustiva de diferents articles, revistes i pàgines web relacionades amb el tema. Per un altra banda, s'han realitzat diferents entrevistes a especialistes en els diferents sectors que intervenen en el treball; així com a persones represaliades, o que van patir la dictadura feixista a Espanya. Finalment, la memòria també ha realitzat una enquesta a la població, per tal d'analitzar el grau de coneixement d'aquesta, envers el tema tractat.

Els diferents continguts sobre els quals tracta aquest treball, s'estructuren començant per una contextualització històrica del país, i la ciutat molletana, en els anys 1936 fins al 1975. Arrel d'aquest fil, s'ha tractat d'analitzar diferents casos de repressió i víctimes a Mollet del Vallès, així com testimonis de primera mà que han pogut donar la seva versió més personal i detallada. Així mateix, s'han detallat les diferents polítiques

públiques envers el tema tractat, i, a continuació, s'ha realitzat l'enquesta esmentada, per tal de valorar si és fa una bona aplicació d'aquestes a la ciutat. Per últim, s'han realitzat les diferents entrevistes amb els representants polítics al consistori, per tal de valorar la situació actual de la ciutat, en termes de memòria històrica.

Finalment, el treball finalitza amb la valoració personal de l'autor, i amb una sèrie de mesures preses per tal de concloure aquest.

2. CONTEXT HISTÒRIC

2.1. LA SEGONA REPÚBLICA:

2.1.1. L'inici de la Segona República (1930):

Després de la dimissió del dictador Primo de Rivera, el 28 de gener de 1930, el rei Alfons XIII va encarregar la formació d'un nou govern al general Dámaso Berenguer. La formació d'aquest govern va resultar impossible per tres raons fonamentals:

- Els partits dinàstics estaven desprestigiats, i havien perdut l'estructura organitzativa.

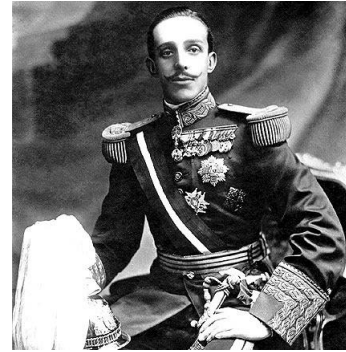
- La imatge impopular del monarca, el qual sovint estava relacionat amb la dictadura.

- La creació del pacte de Sant Sebastià, pel qual les forces antidinàstiques pretenien enderrocar la monarquia, mitjançant la insurrecció d'algunes unitats de l'exèrcit, i una vaga general.

L'estratègia per instaurar la República va resultar fallida. Els capitans Fermín Galán i Ángel García Hernández es van aixecar a Jaca (Osca) abans de la data acordada, i van ser vençuts ràpidament per les unitats governamentals. Aquest fet va servir com a precedent per tal que els membres del govern il·legal de la República fossin detinguts.

El 14 de febrer el general Dámaso Berenguer va dimitir i va ser nomenat del govern l'almirall Juan Bautista Aznar.

Aquest va convocar eleccions municipals per al 12 d'abril, i aquestes van ser rebudes per les forces d'esquerres com a un plebiscit sobre la monarquia també. Les candidatures monàrquiques van guanyar al camp, però les candidatures republicanes van guanyar a 41 de les 50 capitals de província.

Font 1: Retrat d'Alfons XIII
(<https://www.biografiasyvidas.com>)

Font 2: La Segona República
(<https://historiavibrant.cat>)

El 14 d'abril es va formar el govern provisional de la República, presidit per Niceto Alcalá Zamora.

Font 3: Retrat de Niceto Alcalá Zamora

(<https://www.biografiasyvidas.com>)

Alfons XIII va marxar a cap a l'exili el vespre del mateix dia. La Segona República va esdevenir una realitat, i va ser rebut amb una alegria popular.

2.1.2. El Bienni Reformador (1931 – 1933):

El govern provisional de la República va convocar eleccions legislatives per al 28 de juny. Les eleccions van donar el triomf a les forces d'esquerra i de centre. Niceto Alcalá Zamora, elegit president de la República, va encarregar a Manuel Azaña la formació de govern. D'altra banda, les corts sorgides de les eleccions del 28 de juny, van encarregar-se de redactar una nova constitució que va ser aprovada pel Congrés dels Diputats el 9 de desembre de 1931.

Font 4: Retrat Manuel Azaña

(<https://dbe.rah.es>)

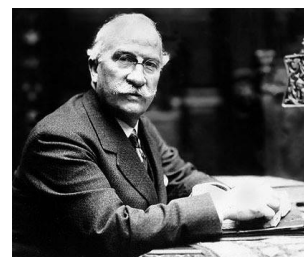
A part de desplegar i aplicar la nova Constitució, el govern d'Azaña va continuar les reformes establertes pel govern provisional: les lleis de reforma agrària i militar, i la concessió de l'Estatut d'Autonomia a Catalunya.

2.1.3. El Bienni Conservador (1933 – 1936):

L'any 1933, a causa de les desavinences polítiques entre els partits que donaven suport al govern, el govern de Manuel Azaña va caure. Davant la incapacitat de crear govern, el president de la República, Niceto Alcalá Zamora, va dissoldre les corts i va convocar eleccions per al 19 de novembre.

El resultat de les eleccions de 1933, van ser favorables a les candidatures de dreta i de centre, les quals varen ser capaces de reorganitzar-se durant el bienni passat.

Després del triomf de la dreta en les eleccions passades, l'octubre de 1934 es va iniciar una revolta en contra el govern de part de les coalicions d'esquerres. Aquesta va ser justificada per l'entrada del partit CEDA (identificat amb el feixisme) al govern de Lerroux. La insurrecció armada, només va triomfar a Astúries durant dues setmanes; l'exercit d'Àfrica, comandat per Francisco Franco, va ser encarregat de reprimir-la. La fi de la insurrecció va comportar que els principals dirigents fossin detinguts o s'haguessin d'exiliar.

Font 5: Retrat d'Alejandro Lerroux (<https://www.biografiasyvidas.com>)

2.1.4. El fi de la república i l'esclat de la guerra (1936):

La forta repressió a les persones o medis arran de la crisi de l'octubre de 1934 va despertar una certa simpatia entre la població pels represaliats. D'altra banda, durant l'any de 1935, el govern va dur a terme diverses actuacions de caràcter molt impopular entre la població.

El setembre de 1935, el govern de Lerroux es va veure obligat a dimitir a conseqüència de l'escàndol de corrupció.

Diferents governs el van succeir, però tots van caure a causa de la manca de consens entre les diferents forces parlamentàries. Aquest fet va concloure amb el president de la República dissolent les Corts, i convocant eleccions per al 16 de febrer de 1936.

Les diferents forces d'esquerres es van unir en una coalició anomenada Front Popular.

En canvi, les forces de dreta no es van poder presentar de forma unida. Aquest fet va

Font 6: Diari anunciant la victòria del Front Popular (<https://es.wikipedia.org>)

produir que el vot d'esquerres no es dividís, no com els partits de dretes; per tant això va produir que el Front Popular guanyés les eleccions i s'emportés el 75% dels escons (tal com marcava la llei electoral). Primerament Niceto Alcalá Zamora, va ser nomenat president de la República. El 10 de maig del 1936, però, Manuel Azaña va assumir la funció de presidència, després que el seu antecessor dimitís el 7 d'abril.

Durant l'any 1936 es va viure un clima de certa tensió, que va acabar donant lloc a diferents desordres públics. Aquests es van presentar de tres formes diverses: violència als camps; conflictes laborals; i atemptats polítics. El més significatiu d'aquests atemptats va ser el que costà la vida al diputat i dirigent monàrquic del partit "Renovación Española", José Calvo Sotelo. L'atemptat va ser perpetrat per membres de la guàrdia d'assalt, com a represàlia per l'assassinat del seu tinent, José del Castillo, comés per falangistes.

Font 7: Retrat José Calvo Sotelo

(<https://www.outono.net>)

El juliol de 1936, però, va esclatar una insurrecció en contra del govern legítim de la República. Aquesta es va produir per diferents motius, d'entre els quals són destacables:

- L'impacte de la mort de Calvo Sotelo.
- Salvar Espanya d'una imminent dictadura comunista.
- La resistència als canvis reformistes del nou govern.
- La descentralització autonòmica (delegar el poder executiu en les comunitats autònomes).

2.2.DESENVOLUPAMENT DE LA GUERRA CIVIL(1936 – 1939):

Com s'ha esmentat abans, en la que va ser l'última legislatura de la Segona República, es va produir una insurrecció armada en contra del govern escollit.

2.2.1. Els primers mesos de la guerra (Juliol – desembre de 1936):

La revolta militar es va iniciar a Melilla el 17 de juliol de 1936. Poc després, Franco volava de les Canàries al Marroc, i es posava al capdavant de l'exèrcit d'Àfrica. El general Romerales, cap militar de Melilla i fidel a la República, va ser afusellat per delictes de rebel·lió militar.

Font 8: Retrat del dictador Francisco Franco

(<https://en.wikipedia.org>)

El 18 de juliol es va alçar a Sevilla el general Gonzalo Queipo de Llano. Durant la nit del 18 al 19, el general Mola, i altres caps militars, van declarar l'estat de guerra a tota Espanya. L'objectiu militar dels insurrectes era Madrid. El general Mola

va enviar columnes des de Pamplona.

D'altra banda, l'exèrcit d'Àfrica va aconseguir passar l'estret de Gibraltar amb l'ajuda de l'aviació de Mussolini. Un cop a la Península va entrar a Còrdova i Granada. A continuació es va dirigir cap a Madrid, passant i ocupant Extremadura, malgrat la defensa arrissada que van oposar els republicans. Un cop va arribar a la rodalia de Madrid no va poder accedir gràcies a l'eficaç defensa de la capital.

Paral·lelament, el govern de la República es va traslladar a València per motius de seguretat.

Al mes de setembre, Irun i Sant Sebastià van ser ocupades pel general Mola.

D'altra banda, el coronel Antonio Aranda resistia el setge a la ciutat d'Oviedo (Galícia).

Algunes poblacions d'Aragó van ser ocupades per les milícies catalanes. Aquestes van ser frenades a la part de Saragossa. També va resultar fracassada l'expedició Catalana a Mallorca i Eivissa.

2.2.2. La segona fase (gener del 1937 – novembre 1938):

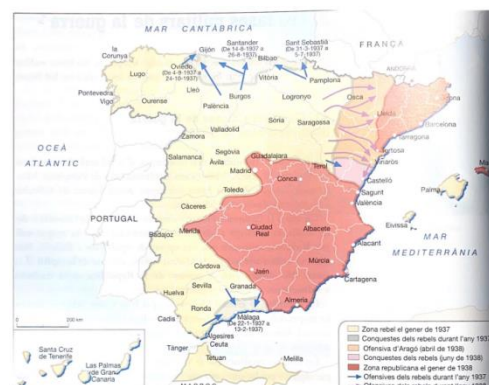
La segona fase de la guerra va estar especialment marcada pels intents consistents, però alhora fracassats, d'intentar ocupar la capital.

El general Franco, veient l'incapacitat d'ocupar Madrid, va decidir conquerir Màlaga, la qual va caure ràpidament conjuntament amb altres ciutats (gener – febrer de 1937). També tenia l'objectiu de derrotar el front del nord (juny – octubre 1937), el qual va ser un de més complicat a causa de la resistència obrera i popular, especialment a Bilbao i Astúries.

Del desembre de 1937, al 8 de gener de 1938, les forces republicanes van llançar una ofensiva contra Terol. Ciutat que van ocupar, però que temps després, al febrer d'aquest mateix any, les tropes insurrectes van tornar a recuperar.

Font 9: Retrat del general Emilio Mola (<https://www.libertaddigit.al.com>)

Font 10: Moviments de la segona fase de la guerra (TREPAT, C. i PRATS, J., (2009). Història (Batxillerat). Barcanova SA.)

Poc temps abans, el govern de la República es va tornar a desplaçar de València a Barcelona.

El març de 1938, Franco va iniciar una ofensiva contra el front d'Aragó.

Temps després, el 3 d'abril va ocupar les primeres terres catalanes, destacant la ciutat de Lleida, i el dia 5 va derogar l'Estat d'Autonomia de Catalunya. Finalment, la zona republicana va quedar dividida quan les tropes franquistes van entrar a Vinaròs, nord del País Valencià. En aquell moment va ser quan es va preparar l'ofensiva de la zona de l'Ebre, dirigida pel coronel Juan Modesto, entre d'altres. La batalla es va iniciar la nit del 24 al 25 de juliol, i va acabar el 15 de novembre. Malgrat les victòries inicials de l'exèrcit republicà, les contraofensives que l'exercit franquista va iniciar al mes d'agost, van fer que l'exercit de la República retrocedís, i va comportar la caiguda de la zona. Aquesta batalla es va caracteritzar especialment per la violència dels combats, i per l'elevat nombre de baixes que es van causar en els dos bàndols (50.000 morts per cada bàndol).

2.2.3. Fi de la guerra (desembre de 1938 – 1 d'abril de 1939):

L'última etapa de la guerra s'inicia el 23 de desembre de 1938, quan Franco dona l'ordre d'iniciar l'ofensiva final contra Catalunya. L'exèrcit franquista va entrar per Trepç i Seròs, i va anar ocupant tota Catalunya. El 15 de gener de 1939 va caure Tarragona; tot seguit, el 26 Barcelona; i finalment el 4 de febrer Girona.

Tot i això, el govern de la República, el basc, i el català, van passar la frontera a França, amb d'altres de milers de persones que fugien. El 28 de febrer, Manuel Azaña va dimitir com a president de la República i no va obtenir successor. Juan Negrín que va assumir ser el cap del govern, va tornar a

València però, per tal de dirigir la resistència de la zona republicana.

El coronel Segismundo Casado, cap de defensa de Madrid, va realitzar un cop

Font 11: Tàctica de l'ofensiva final contra Catalunya.

(TREPAT, C. i PRATS, J., (2009). Història (Batxillerat). Barcanova SA.)

d'estat per tal de proposar una pau negociada. Aquest fet va ser rebutjat per Franco que va afirmar que només admetria una rendició incondicional.

El 28 de març, les tropes franquistes van ocupar Madrid. I, finalment, el 31 de març, l'exèrcit insurrecte va ocupar l'última ciutat, Alacant. L'1 d'abril de 1939, la guerra havia acabat.

2.3. FRANQUISME:

Un cop finalitzada la guerra, dins d'Espanya es va instaurar una dictadura sota les ordres del general Francisco Franco.

2.3.1. Fase totalitària (1939 – 1959):

La primera fase de la dictadura, anomenada com a totalitària, es va caracteritzar pel retrocés econòmic, la involució ideològica, i la duresa de la repressió. D'aquesta fase es poden diferenciar tres períodes de temps:

I – La Segona Guerra Mundial (1939 – 1945): En el període de temps de guerra, Espanya es va declarar inicialment com a estat neutral. A mesura que la guerra va anar avançant, i veient que les victòries de les potències de l'Eix, Espanya es va posicionar a favor d'aquestes. Fins i tot, Espanya va enviar la División Azul, una unitat militar que va donar suport durant la guerra. Aquest fet va multiplicar els signes que identificaven el franquisme amb el feixisme. Cap al final de la guerra, amb la decaiguda de les potències de l'Eix, Espanya va decidir tornar-se a declarar neutral.

Font 12: La división azul (<https://www.lavanguardia.com>)

II – L'aïllament internacional (1945 – 1950): Al fi de la Segona Guerra Mundial, la dictadura franquista va quedar aïllada internacionalment. Les potències guanyadores de la guerra van considerar Espanya com l'últim reducte europeu

de Feixisme. L'Estat espanyol va quedar completament separat i aïllat de tots els projectes internacionals que es van crear durant la postguerra. Un exemple d'aquest va ser l'ONU no va admetre Espanya com a estat membre, i només Argentina va mantenir l'ambaixada espanyola.

III – La guerra freda (1950 – 1959): Durant el procés de tensió creixent entre els EUA i l'URSS, el moviment anticomunista va agafar un important valor polític a l'Estat espanyol. Així, l'any 1950, l'OTAN va establir una posició estratègica a Espanya, anul·lant l'aïllament diplomàtic de l'estat.

El 1952, Espanya va ser admesa a la UNESCO, i l'any 1953 va signar el pacte de Madrid amb els EUA. D'aquesta manera, el règim franquista va quedar admès per la màxima potència política i militar, per tant, el 1955, Espanya va ser admesa per l'ONU.

L'any 1958, es va promulgar la *Ley Fundamental de Principios del Movimiento Nacional*, per la qual es mantenien vius els principis falangistes, i s'establien com a únics sistemes de participació política la família, el municipi i el sindicat.

2.3.2. Fase tecnocràtica (1959 – 1969):

Aquesta segona fase es va caracteritzar, des del punt de vista polític, per la inclusió en el govern dels anomenats tecnòcrates. Des del punt de vista social, en aquesta fase es va experimentar una modernització accelerada de l'economia i la societat espanyoles.

Que hi hagués una modernització en sectors específics de la societat espanyola, no va implicar que hi hagués canvis significatius en el sistema polític franquista. Es van aprovar diverses lleis de caràcter més modernista com: la *Ley de prensa*, o la *Ley de Libertad Religiosa*.

També cal destacar l'aprovació de la *Ley Orgánica del Estado*, aprovada per referèndum, sense garanties, el 14 de desembre de 1966. Aquesta llei assegurava la pervivència del règim després de la mort del dictador. Estava composta per lleis anteriors amb modificacions o desenvolupaments. En aquesta llei, es va mantenir la forma de l'Estat com a regne, però es va separar la figura del cap de l'Estat, amb la de la presidència del govern. També

Font 13: Retrat del rei emèrit Juan Carlos I (<https://www.vanitatis.elconfidencial.com>)

es va establir l'elecció d'un terç de les corts, mitjançant un sufragi censatari. D'acord amb aquesta llei, Franco va nomenar el príncep Joan Carles de Borbó, com a successor seu, que va jurar l'acceptació davant les corts el 23 de juliol de 1936.

2.3.3. Fase de descomposició final (1969 – 1975):

Els inicis de la descomposició de la dictadura franquista es van començar a donar a partir de l'any 1969. Un primer símptoma d'aquesta degradació va ser el deteriorament físic del general Franco, que cada vegada delegava més en Luis Carrero Blanco. La crisi de la dictadura també es va agreujar a causa de les accions terroristes d'ETA i el FRAP, o el distanciament progressiu de l'Església.

Font 14: Retrat de Luis Carrero Blanco
(<https://en.wikipedia.org>)

D'altra banda, entre el 1969 i el 1973, només es va aprovar una sola llei, la Ley General de Educación (1970). Aquesta paràlisi política es va donar a causa de les tensions contínues entre els diferents sectors del règim: els immobilitistes i els aperturistes.

El 20 de desembre de 1973, Luis Carrero Blanco, va ser assassinat en un atemptat d'ETA.

Els dos darrers anys, la dictadura va ser conduïda per Carlos Arias Navarro. El qual l'acció política va ser caracteritzada per la impotència i l'enduriment de la

Font 15: Retrat de Carlos Arias Navarro
(<https://www.biografiasyvidas.com>)

repressió.

El 20 de novembre de 1975 Francisco Franco va morir. El dia 22 de novembre van nomenar cap d'estat a Joan Carles I de Borbó.

Mesos més tard, la democràcia va tornar. Els partits polítics que representaven una herència franquista, no van obtenir a penes diputats, i aquesta va ser un dels primers senyals que la transició democràtica havia començat, i la dictadura havia acabat.

3. COM MOLLET DEL VALLÈS VA AFRONTAR LA GUERRA CIVIL:

3.1. ELS CANVIS POLÍTICS I L'INICI DE LA GUERRA:

Les eleccions del febrer de 1936 van donar a Mollet com a força guanyadora ERC. Les forces d'esquerres van obtenir 31 diputats: 21 d'ERC, 4 USC, 4 Grups Socialistes i Comunistes, i 2 Unió de Rabassaires. La força de dreta, Front Català d'Ordre, va obtenir els 13 diputats restants. “L’endemà de les eleccions, després d’una reunió plenària del consistori d’en Josep Ribas, es reuneix l’antic consistori d’en Feliu Tura per prendre possessió dels seus antics càrrecs”¹

Font 16:Retrat d'en Feliu

Tura
(<http://www.alcaldesialcaldesesdelvallesoriental.net>)

“El dia 18 era diumenge. El Foment de la Sardana [...] es va veure obligat a suspendre l’acte per no haver vingut la Cobla [...]. Per la carretera de Jaume I començaven a passar infinitat de cotxes i camions descoberts en direcció a Barcelona i carregats de persones que amb el puny clos alçaven les mans i cantaven himnes revolucionaris, mentre els més afortunats enseyaven orgullosament alguna escopeta o pistola amb aire amenaçador”.² La guerra havia començat.

3.2. EL DESENVOLUPAMENT DE LA GUERRA:

3.2.1. Les successions i els canvis polítics:

Al començament de la Guerra Civil, a la ciutat de Mollet, com en altres pobles de Catalunya hi havia una calma tensa. D'altra banda, com s'ha mostrat en el fragment anterior, l'ambient revolucionari era intens i centenars de molletans van marxar en diverses columnes.

¹SUÁREZ, M.A., 2018. *La Segona República i la Guerra Civil Mollet del Vallès*. Mollet del Vallès: Fundació Ramon Muntaner.

² SOLÉ TURA, J. *Mollet una mica d'història*. Mollet, 1981.

Font 17: Milicians Molletans que van marxar al front d'Aragó (<https://www.sommollet.cat/noticia/2322>)

El 3 d'octubre de 1936, dimiteix en bloc el govern municipal de Mollet del Vallès, per poder donar resposta a la nova situació politico-social.³ El dia 16 d'octubre es forma un nou consistori, que acata el decret del 12 d'octubre i manté la mateixa proporció de forces polítiques existents en el govern català.⁴ Feliu Tura i Valdeoriola va mantenir el seu càrrec com a alcalde de la ciutat, però va tornar a formar el seu equip de govern.

El nou consistori, però, va durar únicament fins al gener de l'any 1937. La Unió de Rabassaires es retira del consistori, i Feliu Tura dimiteix com a alcalde. Va ser nomenat Josep Fortuny i Torrents alcalde el 10 de febrer d'aquell mateix any. Va ostentar el càrrec fins el 5 de juny de 1938, que voluntàriament es va incorporar a l'Exercit Republicà de l'Aire. Durant el mandat d'en Fortuny i Torrents, van esdevenir importants actes en la història molletana com l'enderrocament de l'església de la ciutat, o els bombardeigs del 38.

Font 18: Campana derruida de l'església de Mollet

3.3.ELS BOMBARDEJOS A MOLLET:

3.3.1. El gener de 1938

El dissabte 8 de gener de 1938, Mollet va ser bombardejat cap a les 17.30 de la tarda. Va ser la primera ciutat bombardejada del Vallès Oriental. “Els avions que venien de Barcelona van deixar caure una bomba sobre els Quatre Cantons, que va tocar una cantonada de la teulada de la casa de cal Baster per acaba esclatant al terra,, provocant un incendi i ocasionant diversos ferits i morts als carrers Durruti i Fermín Galan (actualment Berenguerr III i Burgos respectivament)”.⁵ Hi va haver un total de 15 víctimes a causa del bombardeig.

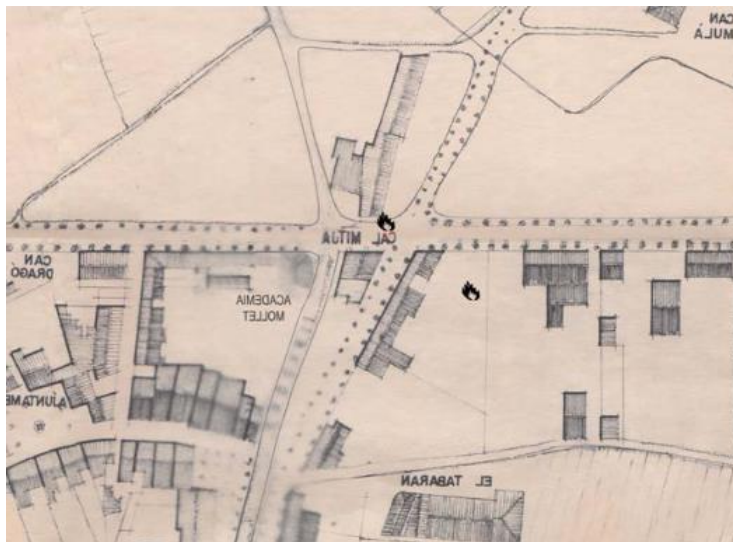
³ Font: Acta municipal del 3/10/1936

⁴ CORBALÁN, J. i LARDÍN OLIVER, A., 2000. *Josep Fortuny i Torrents*. [Mollet del Vallès]: [Ajuntament de Mollet].

⁵ SUÁREZ, M.A. (2009). [En homenatge a les víctimes dels bombardejos de Mollet](#). *Notes*, 24: 13-50. Mollet del Vallès.

A partir d'aquest moment, l'ajuntament va decidir que es construïssin refugis i rases per evitar altres atacs aeris inesperats⁶. Es van topar, però, amb l'adversitat de la manca de diners i ma d'obra.

Mollet no va ser la única ciutat del Vallès Oriental afectada per bombardejos aquell mateix any. La ciutat de Granollers va patir un altre bombardeig el 31 de maig de 1938. En l'atac aeri van morir 224 persones, d'entre les quals 3 d'elles eren molletans.

Font 19: Plànol elaborat per Glòria Arimon del bombardeig del 1938 (https://www.molletvalles.cat/assets/Documents/10519_Notes-24.pdf)

⁶ Font: Llibre d'actes de l'Ajuntament de Mollet del Vallès de 1937 ca 1939. AHMV.

Quadre dels morts al bombardeig del 8 de gener de 1938³⁶⁵

<i>Cognoms i nom</i>	<i>Edat</i>	<i>E.C.</i>	<i>Professió</i>	<i>Natural de</i>	<i>Residència</i>	<i>Lloc de la mort</i>	<i>Registre</i>	<i>Data</i>
Blasco Tello, Rafael	52	C		Terol	St. Fost	Hospital ³⁶⁶	Hospital	9-1-38
Careta Pon, Marià	26	S		Mollet	Mollet	Hospital	Hospital	9-1-38
Casals Concabello, Joan	54	C		Barcelona	Barcelona	Hospital	Hospital	8-1-38
Damunt Rabassó, Elisa	26	C	S.L.	Sta. Perpètua de Mogoda	Mollet	c/ Fermín Galán	Mollet	20-1-38
Figueras Marimón, Maria	38	C		Sta. Coloma de Farners	Mollet	Hospital	Hospital	20-1-38
Llonch Padrò, Enriqueta	25	C		Mollet	Mollet	Hospital	Hospital	10-1-38
Montserrat Planas, Miquel	29	C		Vilanova de la Roca	Mollet	Hospital	Hospital	8-1-38
Pi Baró, Anna	38	C		Mollet	Mollet	Hospital	Hospital	8-1-38
Prat Mas, Josep	31	C	Pagès	Riells	Bigues		Hospital	8-1-38
Ribas Camins, Ignasi	35	C	Mecànic	Barcelona	Barcelona	c/ Durruti	Mollet	8-1-38
Rosés Folch, Enric	4	S		Mollet	Mollet	Hospital	Hospital	8-1-38
Rosés Bruzos, Enric	39	C	Metge	Barcelona	Mollet	c/ Durruti	Mollet	8-1-38
Tomás Ventura, Anita ³⁶⁷	25	C	S.L.	Mollet	Mollet			9-1-38
Vives Borrell, Josep	14	S		Mollet	St. Fost	Hospital	Hospital	9-1-38
Genís Busquets, Narcís	32	V		Agullana (Girona)	Mollet	Casa		14-2-38

Font 20: Quadre dels morts al bombardeig del 8 de gener de 1938 (SUÁREZ, M.A., 2018. La Segona República i la Guerra Civil Mollet del Vallès. Mollet del Vallès: Fundació Ramon Muntaner).

3.3.2. El gener de 1939

El segon bombardeig que Mollet va patir es va donar el 25 de gener de 1939. “Una esquadreta d’avions va sobrevolar el carrer Berenguer III i la Riera Seca fins a Parets, metrallant els carrers primer i després deixant caure unes 4 bombes”.⁷ Va ser el bombardeig amb més recorregut de la ciutat. En aquest bombardeig, un total de 8 persones van perdre la vida.

Segons conclouen alguns llibres històrics, la comarca del Vallès Oriental no va ser la més afectada pel bombardejos de l’aviació feixista. Van haver-hi 308 persones que van perdre la vida en el Vallès, i 23 d’aquestes van ser de Mollet del Vallès.

⁷ SUÁREZ, M.A. i VILÀ, L., 1997. *Vista de Els bombardeigs a Mollet del Vallès durant la Guerra Civil*. Notes, 11: 71-86. Mollet del Vallès.

Font 21: Plànol elaborat per Glòria Arimon del bombardeig del 1939 (https://www.molletvalles.cat/assets/Documents/10519_Notes-24.pdf)

Víctimes del bombardeig del 25 de gener de 1939 a Mollet

<i>Cognoms i nom</i>	<i>Edat</i>	<i>E.C.</i>	<i>Professió</i>	<i>Natural</i>	<i>Residència</i>	<i>Data</i>	<i>Registre</i>
Barnils Pidevall, Rafael	46	C	Jornaler	LLeida	Mollet	25-1-39	Mollet
Casals Picas, José	45	C	Jornaler	Barcelona	Barcelona	25-1-39	Mollet
Colás Calvo, Miguel	9	S		Sta. Coloma de G.	Mollet	28-1-39	Mollet
Feliu Sayol, Marià	57	C	Jornaler	Montmeló	Mollet	30-1-39	Mollet
Gimeno Dominguez, Vicente	49	C	Carboner	València	Mollet	25-1-39	Mollet
Martí Serrano, Acebo	51			Toledo	Mollet	25-1-39	Mollet
Marxuach Capella, Fernando	14	C	Jornaler	Mollet	Mollet	25-1-39	Mollet
Padró Viñallonga, Ramón	51	C		Mollet	Mollet	25-1-39	Mollet

Font 22: Quadre de víctimes del bombardeig del 25 de gener de 1939 a Mollet (SUÁREZ, M.A., 2018. La Segona República i la Guerra Civil a Mollet del Vallès. Mollet del Vallès: Fundació Ramon Muntaner)

3.4. EL FINAL DE LA GUERRA A MOLLET:

Dos dies més tard d'aquest segon bombardeig, el dia 27 de gener de 1939, les tropes franquistes van entrar dins de la ciutat de Mollet.

“Era el mateix dia de l’entrada de les tropes franquistes, quan un militar d’alta graduació va ordenar al Sr. Simeó Rabassa que cerqués catorze homes de la seva confiança i que es presentés l’endemà a l’ajuntament”.⁸ Segons el Decret-Llei del 16-2-37, el 28 de gener es forma el primer consistori franquista amb el comandant Hilario Martínez Bustos com l’encarregat de nomenar l’Ajuntament.

⁸ Solé Tura, Joan. Mollet, 1900-2000. Memòries d’un molletà. Ed. L’Aixernador. Argentona, 1988

Simeó Rabasa Singla va ser escollit alcalde, que nomenarà els consellers: en Miquel Busquets, n'Andreu Estrada, en Josep Gaspar, n'Enric Guiu, n'Armengol Joval, en Joaquim Mañosa, en Josep Mora, en Jaume Paradell, en Ramon Pou, en Timoteu Perera, n'Isidre Segura, en Vicent Solà, n'Agustí Torrents i en Joan Ventura.⁹

Font 23: Retrat d'en Simeó Rabasa Singla (<https://www.encyclopedia.cat>)

4. LES VÍCTIMES I ELS REPRESALIATS A MOLLET

Un cop s'ha contextualitzat el treball, la tesis central es bifurca en dues branques, que acabaran unint-se al final d'aquest. La primera tracta sobre les víctimes i el represaliats en la ciutat vallesana.

4.1. DADES DE VÍCTIMES I REPRESALIATS:

La guerra va deixar un total de 82 soldats morts de procedència Molletana. Uns altres 25 soldats van estar desapareguts i els seus cossos no es van trobar.

El registre civil de la ciutat acredita que 9 persones van ser assassinades a la rereguarda, després del final de la guerra. Les velles memòries de la ciutat expliquen que aquestes persones van ser dutes a matar als cementiris de Montcada i Mollet. El cert és que on fos que les matessin, arribaven directament en taüt a les famílies.

Es poden destacar alguns noms molletans que van patir processos penals, en institucions i ubicacions rellevants de la història, com per exemple Joan Rangel Roca, jutjat i condemnat a mort, afusellat a Montjuïc.

A aquest recompte, se li sumen les 26 persones anteriorment esmentades, les quals van perdre la vida en els bombardeigs del Vallès Oriental.

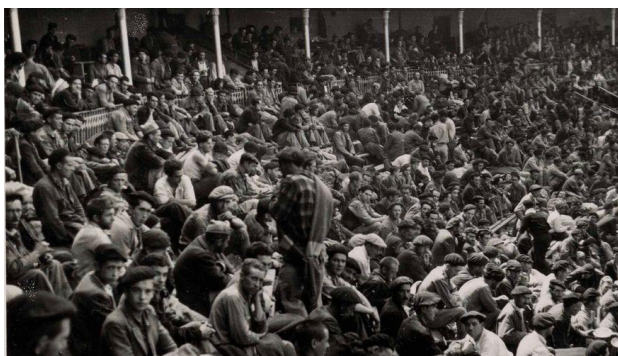
A continuació del treball, es tractarà de donar a conèixer diverses històries, des de personatges més rellevants, a d'altres més anònims, per a observar i analitzar la situació de la població afectada per la guerra.

⁹ Font: Acta del ple municipal del 28-1-39. AMMV

4.1.1. Els deportats de la ciutat:

Un altre categoria de persones represaliades, que en la introducció de l'apartat no s'han esmentat, són els deportats de la nostra ciutat. Gràcies al llibre “*La Segona República i la Guerra Civil Mollet del Vallès. Mollet del Vallès*” de na M. Àngels Suarez, s’han pogut comptabilitzar un total de 117 persones de procedència Molletana, que van ser deportades a camps de concentració. – Veure annex 1 pel registre de persones –. Aquest recompte mostra un total de 44 ciutats amb camps de concentració, on estaven retinguts aquest Molletans. I, també cal remarcar, que només 1 persona, en Joan Ganduxé Orimón era a Barcelona, és a dir, mitjanament a prop de la nostra ciutat.

Segons el periodista Carlos Hernández de Miguel: “Els camps de concentració van ser la primera pota d’un sistema repressiu, un holocaust ideològic, que va convertir a

tota Espanya en una immensa Font 24: Presoners de camps de concentració de Franco presó repleta de fosses”.¹⁰ En (<https://www.elperiodico.com/es/ocio-y-cultura>)

el seu llibre, relata les pèssimes condicions de vida en les quals vivien els presoners. Igual que en tots els camps de concentració, feixistes o nazis, els presoners morien o assassinats sense judici, o en un judici fals; o morts per malalties, fam, o tortures.

4.1.2. La família Fortuny:

Josep Fortuny i Torrens va néixer el 25 d’octubre de 1902, i va morir afusellat al Camp de la Bota el 16 de juliol de 1939.

Tot i venir d’una família considerada benestant entre la ciutat, va exercir com a pastisser. Posteriorment, va exercir com a regidor de governació a l’ajuntament de Mollet del Vallès des de la proclamació de la II República, fins a

Font 25: Retrat de Josep Fortuny i Torrens.

(<https://www.sapiens.cat>)

¹⁰ Hernández de Miguel, C. (2019). *Los campos de concentracion de Franco*. S.A. EDICIONES B.

l'octubre del 1934. Finalment, va obtenir la posició de batlle de la ciutat des del 10 de febrer de 1937, fins al 5 de juny de 1938, quan va deixar el càrrec d'alcalde per ingressar a voluntàriament a l'exèrcit de l'aire de la república. D'altra banda, també va ser un dels fundadors del Centre Catalanista Republicà creat a Mollet del Vallès el 1930, que posteriorment s'adherí a ERC.

Actualment s'ha pogut contactar amb el seu fill, en Pere Fortuny, i es va realitzar una entrevista - veure annex 2 -. Gràcies a en Pere Fortuny s'ha pogut tenir una font primària, relatada des d'un punt de vista més humanista, de la història d'en Josep Fortuny, dins el context de batlle de la ciutat en Guerra Civil.

Pere Fortuny va néixer el 18 d'agost de 1933 a Mollet del Vallès. Actualment té 88 anys, i, com ell mateix afirma, és un represaliat de la dictadura franquista.

Font 26: Retrat de Pere Fortuny (<https://www.elperiodico.com>)

Amb només 6 anys d'edat, en Pere va patir una guerra civil, la fugida a l'exili, i una postguerra marcada per ser el fill d'un alcalde republicà.

Malgrat que només va conèixer amb el seu pare durant 6 anys, gràcies ha ell s'ha pogut comprovar el grau d'influència que va arribar a tenir Josep Fortuny; ja que, com relata l'entrevistat, el seu pare va arribar a reunir-se amb el president Lluís Companys, o el cap dels mossos d'esquadra, entre d'altres. Tot i la seva edat quan va succeir la Guerra Civil, en Pere relata els diferents ambients tensos que podia observar al carrer, i que el repercutien directament en el seu dia a dia.

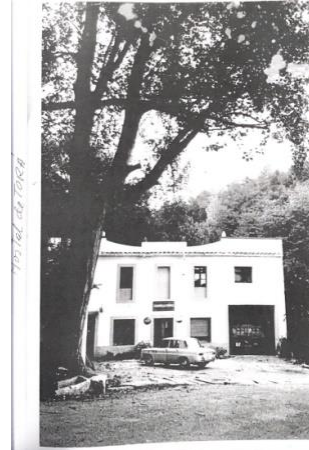
La guerra a Mollet, però, en Pere no la va veure acabar. Durant el final de guerra, en Pere i la seva família van fer un viatge què, com l'entrevistat afirma, "el tinc gravat per tota la vida". No cal recordar que eren una família amb implicacions polítiques republicanes, i, com totes les altres famílies d'idees similars del consistori, van haver de marxar cap a l'exili. Recorda un viatge dur i esgotador, amb bombardeigs de les avions feixistes constantment, fins arribar a la frontera. Un cop allà, va arribar el moment de separar-se

Font 27: Monument del "Camí del Nord", camí de l'exili republicà situat a Mataró (font pròpia)

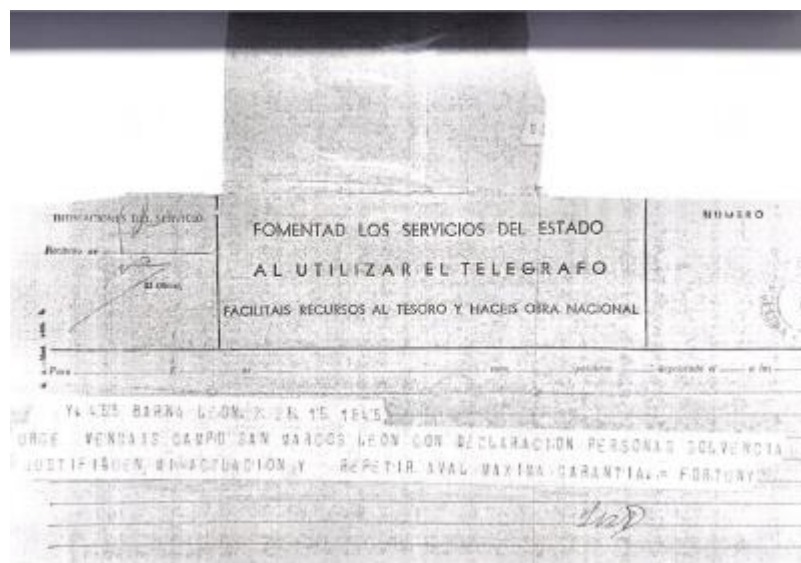
del seu pare. En Pera relata el següent: Quan vam arribar a la frontera, el meu pare va dir a la meva mare: "Saps que? Tu i els nanos quedeu-vos aquí a Espanya, i jo passo, perquè això no pot durar. No pot durar perquè Estats Units no admetrà que hi hagi una dictadura més a Europa". Aleshores ells es van quedar en una casa del voltant, l'hostal de Torà, on en Pere assegura que encara tenen relació amb els amos.

“Allò s’ha quedat gravat dins. Aquella escena allà plorant. Va ser una cosa molt dolorosa que no es pot explicar per què va ser una cosa molt emotiva i em tocaries els sentiments. Va ser l’última vegada que vaivaig poder abraçar al meu pare.” Aquesta és l’afirmació d’en Pere, que relatava el moment de separar-se del seu pare en la frontera.

I per què diu que va ser l’última vegada que el va veure? Ho diu perquè, dies després que en Josep Fortuny marxés cap a França, va decidir tornar. Segons relata el seu fill, només entrar dins la península, per la zona d’Hendaia: “el van detenir, i allà li van fotre una pallissa, fins a trencar-li la mandíbula”. D’allà el van traslladar a un camp de concentració a León, on s’hi va estar dos mesos, fins què, amb un telegrama la família el va poder localitzar i van poder fer el traspàs a la Model de Barcelona.

Font 28: Hostal de Torà. (Document cedit per la família).

Font 29: Telegrama de Josep Fortuny des de la presó de León. (Document cedit per la família)

D'altra banda una de les raons per les quals en Pere no va tornar a veure el seu pare, es perquè aquest no ho permetia. Segons relata en Pere, no volia que el veiessin darrere d'una cel·la, volia que el recordessin com un home lliure.

Finalment, i, segurament, el motiu més dolorós per a en Pere, segons ell afirma, no va tornar a veure el seu pare pel caprici d'un capellà. Ens relata la història de com, el mossèn de la capella de Mollet, Josep Casanoves, els va anar un dia a visitar, i els hi va afirmar que anava a Barcelona ha fer una gestió que mai oblidarien. Tothom en la família es va alegrar perquè pensaven que l'anava a salvar. Però, segons explica el fill Fortuny, aquella gestió va ser matar al seu pare, ja que al dia següent la seua mare va anar a visitar el pres, i la van informar que era mort d'aquella mateixa matinada. Afirma que el capellà va servir-se la seva pròpia venjança amb el seu pare, tot i que només havien tingut 2 conflictes quan era batlle. Explica, però, que durant la Guerra Civil, el seu pare va ajudar a refugiar-se al capellà, i a dues monges, per tal que no patissin danys. En Pere Fortuny, també relata la mala relació que va haver-hi amb l'Església arran d'aquests fets, i les represàlies que van patir. Degut a aquestes, a la seva família se'ls hi van arribar a negar drets fonamentals, com: un lloc on viure, el menjar, la intimitat, o una educació pública pels infants. Tots aquests fets, i les vexacions, que van patir, les explica al detall en l'entrevista realitzada.

“I tant, jo soc un represaliat del franquisme. Per descomptat que ho soc”. Aquesta afirmació tan contundent de l'entrevistat, ajuda a trencar l'estigma de que els represaliats de guerra son només soldats o exiliats. També ens mostra que aquests afectats per la dictadura, encara son presents en la societat i que, segurament, estan disposats a trencar amb la història escrita. En Pere, així ho mostra. Es cofundador, i president, de l'Associació Pro-Memòria als Immolats per la Llibertat a Catalunya. Aquesta afirma que “Des de l'any 1976 venim lluitant amb tota la nostra fermesa contra els diferents governs espanyols, denunciant i reclamant el deute que tenen pendent amb totes aquelles persones que foren perseguides, empresonades, jutjades i assassinades durant la criminal dictadura franquista, per defensar la legalitat constitucional de la

Font 30: Monument de "La Pietat"

(<https://monuments.iec.cat>)

República”.¹¹ Va relatar com l’associació va sorgir de la primera trobada de familiars i represaliats de la guerra, l’any 1976. També va explicar les seves primeres accions, com la rehabilitació del Fossar de la Pedrera; fins a d’altres més grans com la instauració del monument de “La pietat”, al Parlament de Catalunya i el Fossar de la Pedrera.

4.1.3. Història en forma de novel·la:

En aquest apartat observarem la història d’una refugiada de guerra a Mollet. Concretament, la de la meva besàvia, na Francisca Mejías Gaona.

Va néixer el 26 de maig del 1919 a Antequera, Málaga; i va morir el 26 d’abril del 2011 a Mollet del Vallès.

Com es pot apreciar en la introducció d’aquest apartat, la meva besàvia va traslladar-se des del seu lloc de naixement, cap a Catalunya, i així ho va deixar escrit en un recull de les seves memòries – veure annex 3 –, que va començar a escriure el 27 de juny del 2002. Mitjançant aquestes podrem analitzar, de primera mà, les experiències de vida d’una represaliada de guerra. També podem

analitzar el caràcter emprenedor d’una dona del segle passat que, malgrat la mancança de recursos, va ser capaç d’aprendre i redactar la seva vida.

Font 31: Retrat de na Francisca Mejias, amb el seu segon espòs en Francisco Molina. (Document cedit per la família).

“Yo aprendí en mi niñez ha hacer todo lo que hacen las mujeres y ademas lo que hacian los hombres del campo, mi padre me decia que yo aprendiera todo lo que él hacia [...]. El siempre nos decia des de que vino la república que fue el dia 14 de Abril del año 1931. Entonces yo tenia 12 anyos y siempre nos decia a todos que no tardaria mucho en venir una guerra civil, como asi fué, y las mujeres tendriamos que saber hacer todo lo que hacian los hombres, y por eso quiso que aprendiera de todo. Segun su pronostico nos quedariamos solas porque a ellos se los llevarian a la guerra, como así paso”.

¹¹ BERNAL, M.D. i CORBALÁN, J. (2017) *La veu dels morts silenciats*. Associació Pro-Memòria als Immolats per la Llibertat a Catalunya. Generalitat de Catalunya.

- En aquest primer paràgraf extret de les seves memòries, podem observar que, la gent de peu més gran, també era conscient dels senyals que hi havien conforme s'estava preparant una insurrecció armada. Per tant, les famílies ja preparaven als seus familiars per tal de que aprenguessin a realitzar totes les tasques necessàries. Segurament, la Francisca Mejias va ser una de tantes noies que no van tenir l'oportunitat de ser escolaritzades en la seva infància i es veien obligades a realitzar els treballs de la llar. Malgrat aquestes dificultats, ara podem ser conscients de vivències inèdites de fets històrics com aquests, gràcies a elles.

“En el día 1 de Mayo de 1936, fue un día muy importante para mí, ese día vinieron a casa los padres de mi novia a pedir mi mano. [...] Pero para que no fuera todo alegría, mi hermano Paco no estaba con nosotros porque hacia el Servicio militar en Africa y faltava un eslabon de la cadena”.

- En aquest punt ja se'ns dona a conèixer que hi ha un membre de la família que falta, i que si esta dins del servei militar, en el moment de la insurrecció armada, el més probable és acabi en l'exercit franquista.

“EL día 18 de Julio del 1936 fue la sublevación de los franquistas en Ceuta y Melilla, de seguida vinieron a la península, desembarcaron en Sevilla. Aquí en la mitad, mas o menos, quedo por los nacionales y la otra mitad por los republicanos [...]. Nosotros, como heramos de izquierdas, a los 25 dias despues de empezar la guerra tubimos que salir de cortijo y hacernos refugiados por las montañas, digamos los mas jovenes y nuestros padres. Mis dos hermanos mallores el mas grande deseguida lo llamaron a files, este herman mio era de la quinta del año 1931. EL otro estaba en Melilla que hera de la quinta del año 1935, por lo tanto estubo toda la guerra con el ejercito de Franco. Estubimos mas de 3 años sin saber nada de el. Mi hermano mayor fue muerto en un bombardeo en un pueblo que se llama Pozo Blanco de la probincia de Cordoba. Esta noticia tan triste la recibimos el mes de Mayo cuando ya havia pasado tiempo, puesto que el murio el dia 19 de Marzo del 1937. Entonces ya os podeix imaginar el estado de nuegos padres, con 3 hijos perdidos y cuando supimos algo fué que el mayor havia sido muerto, el que estaba con él se encontraba en un hospital de Castellon de la Plana y el otro en Melilla. Nosotros heramos refugiados aquí en Cataluña, mejor dicho en Barcelona, en este pueblo que es Mollet del Vallés. Cuando se terminó la guerra, mi hermano mas jovent que yo dos años, se

marcho a Francia en la desbandada, que fue una cosa inexplicable lo que ocurrió en España al perder la guerra los Republicanos. Entonces es cuando vino lo peor que fué toda la revancha de los Franquistas, la postguerra i toda la misèria. La pena de nuestros padres, se quedaron sin sus hijos barones, sin casa, sin dinero, en tierra extraña, ni medios para poder moverse. Los pobres no se como lo pudieron sobrellebar faltandole sus hijos tanto tiempo, solo recuerdo que muchas veces los encontraba llorando a los dos, y yo no sabia como animarlos, porque mi consuelo no les sebia de alivio. En fin, pidamos a Dios que jamas pase otra cosa igual mientras que nosotros vivamos”.

- En aquest fragment tan compactat de text, és en el qual podem veure la vivència de primera ma, de com la guerra va afectar als ciutadans. En aquesta família se'ns presenten vàries complicacions que van ser recurrents durant la guerra civil. La primera és que, dins de una mateixa família, hi havien germans enfrontats en la guerra. Una guerra civil, no només crea un impacte militar i geogràfic devastador dins del país, sinó que també crea un gran impacte social. Aparentment, dos germans no es volen enfrontar en una guerra, però es veuen forçats a fer-ho perquè els insurrectes armats, que atempten contra un govern legítimament escollit, volen provocar aquest conflicte i forcen les ideologies.

D'altra banda, veiem una desestructuració familiar. Aquesta comença amb els germans enfrontats, però continua amb la família havent-se d'exiliar i de fugir del seu lloc de residència. En el fet de viatjar des de Màlaga, fins a Catalunya, ens mostra la imatge que hi havia del nostre territori com a resistent, progressista, i amb esperança de millora. Veiem com en una família de 5 fills, se'n van 4 (3 morts, i un fugit), i l'única filla que queda de 16 anys, ha de carregar amb el pes moral i de prosperitat de la família. D'altra banda, també va haver de carregar amb l'estigma i menysvaloració que van patir les dones en el moment de la dictadura.

“Yo no podia poner nada porque carecia de dinero. Como refugiada de guerra, en aquel tiempo nos daban dos pesetas diarias por persona, ese dinero no nos serbia para nada o para poca cosa. La vida estaba muy cara, todo era de estraperlo”.

- Aquest fragment ja es situa en el context de la postguerra. Com s'ha esmentat anteriorment, la Francisca Mejias va considerar que la postguerra, i la repressió franquista, probablement va ser l'època més dura de la seva història. En els seus

escrits parla molt poc del context en el que va viure, parla més de les seves vivències amoroses o de família. Però, en aquest fragment extret, podem veure els recursos monetaris que el règim dictatorial assignava per ajudar a les famílies afectades per la guerra que van provocar. En aquest fragment clarament se'ns descriu un règim dictatorial, que va preferir mantenir un estat feixista abans que ajudar als ciutadans del seu país, que patien per causa dels seus actes.

La Francisca Mejias, però, no és l'única represaliada de guerra de la família. Durant el franquisme, l'Antonio Martinez Mejias, fill seu i del seu primer espòs, va ser empresonat i jutjat pel règim franquista.

“Este hijo mio Antonio desde niño estuvo en la Iglesia de monaguillo y le gustaba todo lo que fuera de la religion catòlica y apostòlica. [...] Entonces para hacer algo para ayudar a los demas, se hizo de Juventud Obrera Catolica. [...] En aquellos años en España havia una dictadura tan dura que nadie podia pensar diferente de lo que pensava Francisco Franco [...] Mi hijo siguio con sus pensamientos. Raiz de esto se metió un poco en política, ya se juntaban los jovenes de Mollet con los de Berceclona y hacian sus reuniones periodicamente. [...] Poco a poca entre todos se metian en cosas que al gobierno no le gustaba, entonces en el año 1965, en abril, lo metieron preso”.

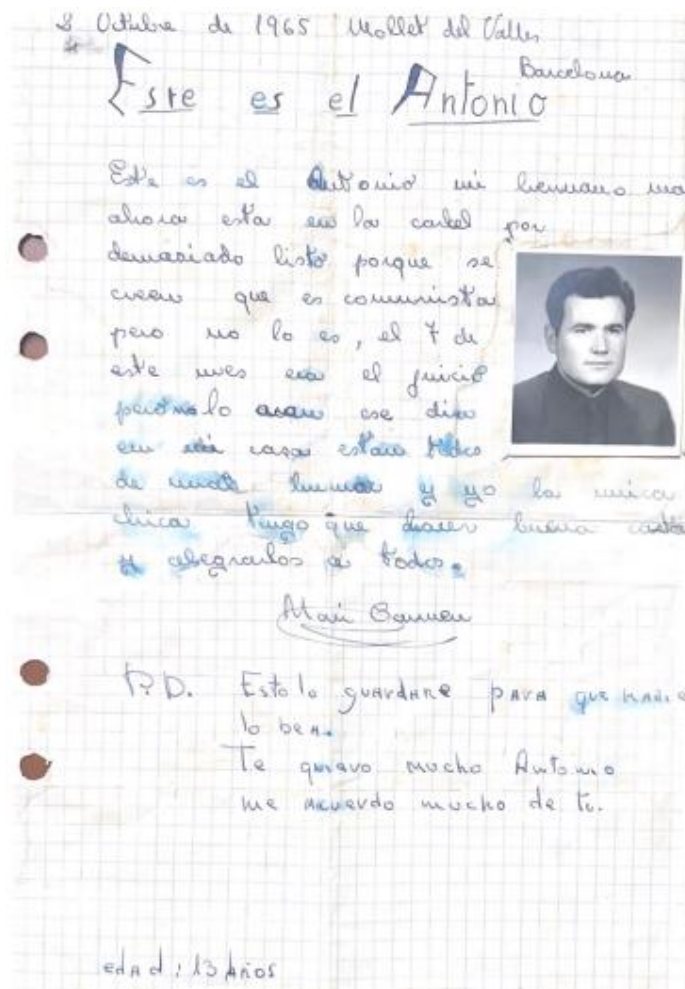
- En aquest fragment del text, ens mostren les idees bàsiques de la història que va succeir, amb l'Antonio Martinez com a protagonista. Per a indagar més en el que va succeir amb més detall, s'ha donat l'oportunitat d'expressar a na Mari Carme Molina Mejias. Germana menor de l'Antonio, i la meva avia. – Es pot consultar el seu relat en l'annex 4 –.

En el seu testimoni se'ns relata com l'Antonio, amb 26 anys, va acabar a la presó model, per ajudar a imprimir propaganda que divulgava els drets laborals. En el seu testimoni ens relaten la brutalitat amb la qual va actuar la policia franquista, apallissant els presoners, i entrant dins d'una casa particular.

“Jo tenia 13 anys, aleshores es van presentar de nit. Van venir amb el “sereno”, van picar i, no sé... Com la cançó de la Maria del Mar Bonet (fent referència a “Que volen aquesta gent”) a les 3 de la matinada van trucar a la porta, i se'l van endur.”

A partir d'aquesta experiència que se li va quedar marcada, explica com no només van empresonar un jove per un motiu que ara es considerat un dret universal (dret de lliure premsa i lliure expressió), sinó també de com van fer

trontollar un sistema familiar. Relata que l'Antonio tenia un negoci dins la ciutat, i explica clarament com la majoria de la seva família, inclosa ella, va deixar la seva vida per dedicar-s'hi, i no perdre més.

Font 32: Carta personal de la Mª Carme Molina Mejias, dirigida al seu germà Antonio (Document cedit per la família).

L'Antonio va estar 9 mesos dins de la presó Model de Barcelona, i un altre més a Madrid, en judici i esperant la sentència. Com en la carta personal se'ns ensenya, els judicis tenien a endarrerir-se, segons els convingués a les autoritats. Passats els deu mesos, però, la sentència va arribar, i favorablement per la família, va ser absolutòria per l'Antonio. La Carme, però, no deixa de puntuar que l'absolució no treu que la seva situació familiar, trontollés per complert durant pràcticament un any. Un any on va passar de ser una nena, a una adulta.

INTERPRETACION DEL PREAMBULO DEL TELEGRAMA

Recibido de

1.º Destino.	4.º Núm. de palabras.
2.º Origen.	5.º Fecha de depósito.
3.º Núm. del telegrama.	6.º Hora.

En el número de palabras están comprendidas las que corresponden al destino, dirección completa, texto y firma del telegrama.

Para de *Barcelona* núm. *922* palabras *17* depositado el *2* a las *15.15*

felicitades ascenso Saludos Montserrat

Castillo Agustín de Seis

Modelo T. 1.º E. Clases, S. A. - Madrid.

Font 33: Telegrama on es comunica l'absolució de l'Antonio Martinez Mejias.
(Document cedit per la família).

5. EL TRACTAMENT DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA:

Un cop finalitzat el primer apartat on es tractes les víctimes, i els represaliats de guerra, en la ciutat Molletana, ens movem al segon eix central d'aquest. En el segon apartat, el treball es concentra en el tractament de la memòria democràtica dins de la ciutat. S'observarà i analitzarà aquest aspecte des del punt de vista de la ciutadania, i es compararà amb les actuacions de les institucions municipals i, en alguns aspectes, governamentals.

Per al desenvolupament d'aquest punt, primer es realitzarà una recerca d'aspectes bàsics relacionats amb l'aplicació de la memòria històrica en el país.

5.1. LLEI DE MEMÒRIA HISTÒRICA:

“ Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i s'amplien drets i s'estableixen mesures a favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil la dictadura.

[...]

Article 1. Objecte de la Llei

1. Aquesta Llei té per objecte reconèixer i ampliar drets a favor dels que van patir persecució o violència, per raons polítiques, ideològiques, o de creença religiosa durant la Guerra Civil la Dictadura, promoure'n la reparació moral i la recuperació de la seva memòria personal i familiar, i adoptar mesures complementàries destinades a suprimir elements de divisió entre els ciutadans, tot això amb la finalitat de fomentar la cohesió i solidaritat entre

els diverses generacions d'espanyols entorn dels principis, valors i llibertats constitucionals.

2. Mitjançant aquesta Llei, com a política pública, es pretén fomentar els valors i principis democràtics, facilitar el coneixement del fet i circumstàncies esdevinguts durant la Guerra Civil la dictadura, i assegurar la preservació dels documents relacionats amb aquest període històric i dipositats en arxius públics.”¹²

Aquest és el fragment inicial i, en termes de context del treball, principal, de la Llei de memòria democràtica. Se'ns exposa l'objecte de llei, el qual expressa clarament la voluntat de crear noves mesures polítiques pel tractament de les persones represaliades, i el coneixement de la història del país.

5.2. PRESSUPOST DEL DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA (GENERALITAT DE CATALUNYA):

Una de les actuacions bases de la Conselleria de Justícia de la Generalitat de Catalunya, és el tractament de la Memòria Històrica i Democràtica del territori. Mitjançant la bústia de comunicació del departament, es va establir contacte amb aquest - veure annex 5 - per tal de demanar informació sobre les accions envers memòria històrica, i quins recursos pressupostaris destinen a aquestes. D'altra banda, també s'ha demanat si des del departament de justícia es destina quelcom recurs monetari als ens locals en termes de memòria històrica.

De la resposta donada es poden destacar 3 punts, els quals son d'interès pel transcurs del treball:

- Subvencions a ens locals per a polítiques de Memòria Democràtica, de la Direcció General de Memòria Democràtica (DGMD): 216.000 €.
- Difusió i divulgació de les polítiques públiques de memòria democràtica: 150.000 €.
- Memorial Democràtic: 2.017.800 €.

En aquests punts pressupostaris es pot observar l'ampli ventall de recursos que es destinen al tractament de la memòria històrica i democràtica. Aquest fet em porta a investigar respecte a les actuacions que es duen a terme amb aquests, i si la població les percep.

¹² Font: Jefatura del Estado, 2007. *BOE núm. 310, de 27/12/2007.*

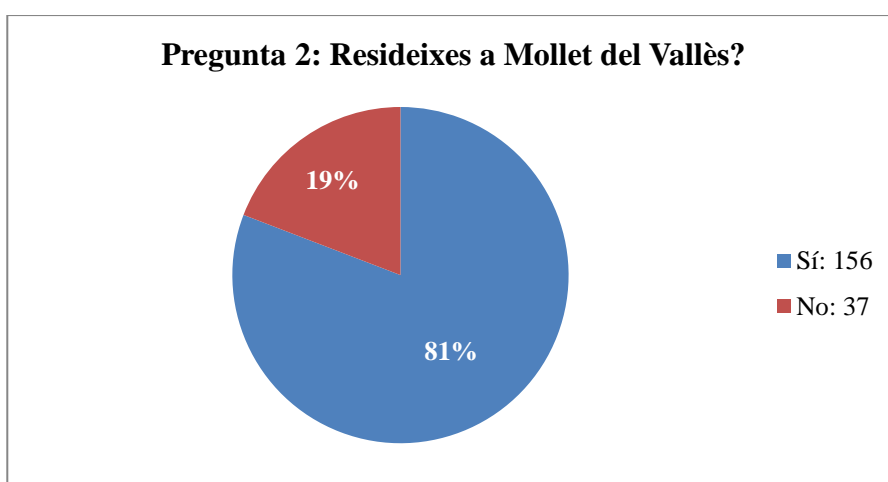
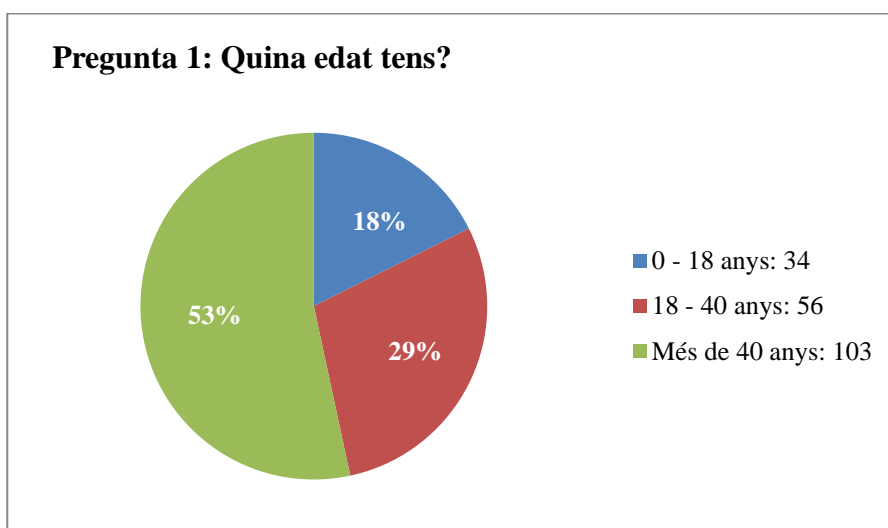
5.3. ENQUESTA MEMÒRIA HISTÒRICA MOLLETANA:

Una de les premisses principals d'aquest treball era provar el desconeixement dels fets durant la Guerra Civil en la nostra ciutat, Mollet del Vallès. Per a contrastar aquesta primera hipòtesis, i poder complementar les meves entrevistes, vaig realitzar una enquesta a una població de 193 persones – veure annex 6 -.

També, aquesta enquesta ha servit per contrastar, i/o recaptar, informació envers la conclusió final del darrer punt, 5.2.

5.3.1. Interpretació dels resultats:

L'enquesta tractava i abordava els aspectes que es van considerar més bàsics de la història. Aquests es troben reflectits en la segona part del treball, referent a la contextualització de la història molletana en temps de Guerra Civil i Franquisme.

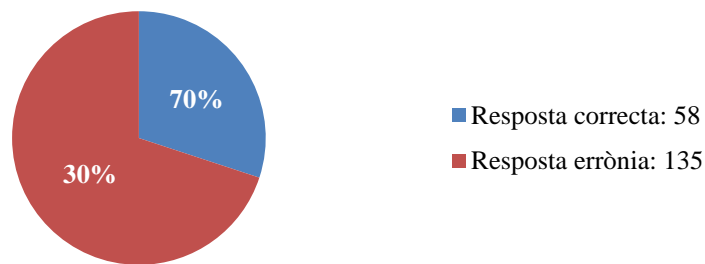

- Les dues primeres preguntes tenien una fita clau: Determinar el públic objectiu el qual va contestar l'enquesta segons edat i població. D'aquesta manera podrem determinar dos aspectes: El primer, determinar si el coneixement de la història

de la ciutat varia segons la franja d'edat. El segon, si la història molletana és coneguda, o no, fora de la ciutat.

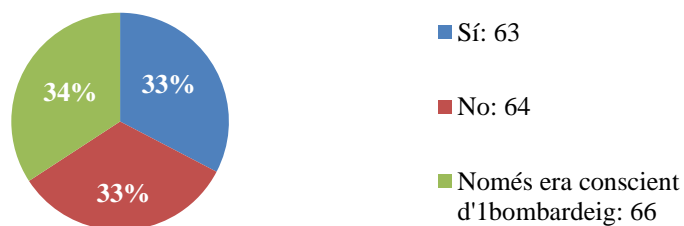
Pregunta 3: Sabries dir qui va ser Josep Fortuny en el context de la Guerra Civil?

Resposta Model: Alcalde de la ciutat (es poden sumar altres fet)

- En aquesta tercera pregunta em qüestionava el nivell de coneixent de la població enquestada respecte a la figura d'en Josep Fortuny, antic batlle de la ciutat, víctima i represaliat durant el franquisme, i amb gran pes dins de la història de la ciutat. Els resultats mostren que més de dos terços dels enquestats (concretament, 135 persones) no coneixen la seva figura.

Pregunta 4: Tens consciència que a Mollet del Vallès es van produir 2 bombardeigs durant la guerra civil?

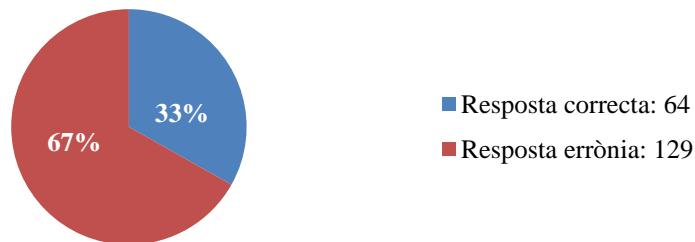

- En la quarta pregunta es qüestionava a la població enquestada respecte a l'eix clau en història molletana, en època de guerra civil, els bombardejors. En aquesta situació es pot observar que els resultats són molt ajustats: De les 193 persones enquestades, 63 persones enquestades tenien coneixement d'ambdós bombardejors, 64 persones no tenia coneixement de cap, i 66 persones només tenien coneixement d'un bombardeig. Per tant, podem concloure que com a mínim més de dos terços dels enquestats (concretament 130 persones) no coneixien com a mínim 1 dels bombardejors. - En aquest apartat, cal remarcar

que 18 persones de 34, del col·lectiu d'entre 0 i 18 anys, no tenien coneixement de cap dels bombardejos produïts. D'altra banda, 9 persones de 34, del mateix col·lectiu, només tenien consciència d'1 dels dos bombardejos.

Pregunta 5: Sabries indicar on es van produir aquests bombardeigs?

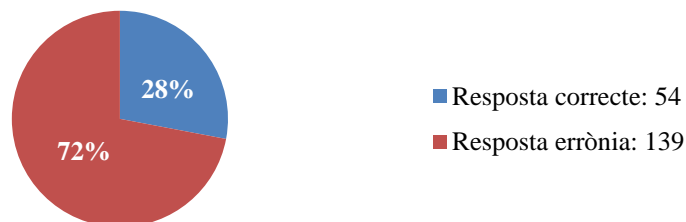
Resposta Model: 4 bancs/cantons + Entrada Can Mulà + Berenguer III + Riera Seca (qualsevol d'aquestes 3 opcions era vàlida)

- En la cinquena només un terç de la població preguntada (concretament 64 persones) han sabut esmentar una, o més, zones afectades pels bombardejos.
- Relacionant els resultats obtinguts en aquesta pregunta, amb els de les preguntes anteriors, podem concloure que menys de la meitat dels enquestats que afirma tenir coneixement, com a mínim, d'un dels bombardeigs, sap indicar les zones afectades per aquests.

Pregunta 6: Sabries reconèixer aquest lloc, i dir quina història té?

Resposta Model: Entrada Can Mula / 4 Cantons + Monument en record a les víctimes del bombardeig a Mollet

- En la sisena pregunta es demanava si es coneixia la ubicació, i explicar al història de la següent imatge:

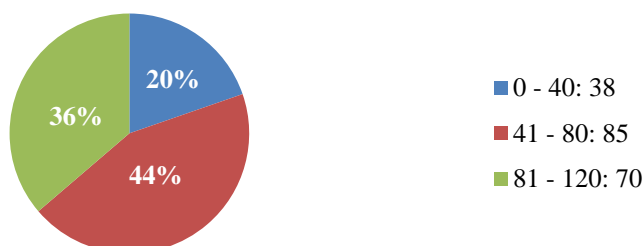

Monument bombardeigs Mollet del Vallès (<https://visitandojardines.com>)

- En els resultats s'observa que menys d'un terç de la població enquestada (concretament 54 persones) han sigut els únics en encertar la posició, i l'explicació del monument.

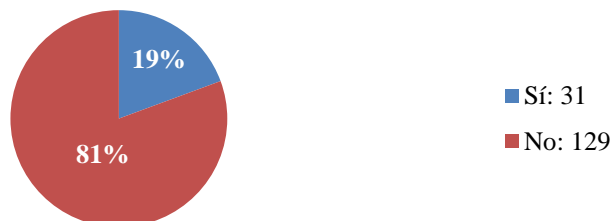
Pregunta 7: Sabries dir la quantitat aproximada de soldats molletans, víctimes durant la Guerra Civil?

Resposta Correcta: 81 - 120

- Probablement, la setena pregunta era la més difícil de contestar per a la població enquestada. Feia referència als soldats molletans que van resultar víctimes durant la Guerra Civil. Només una mica més d'un terç de la població enquestada (concretament 70 persones) han encertat el balanç adequat.

Pregunta 8: NOMÉS CONTESTAR SI ETS DE MOLLET: Has vist de part de l'Ajuntament de la ciutat alguna informació sobre la història (de la ciutat) durant la guerra civil?

Pregunta 9: (resposta oberta) Si has respost "SÍ" a l'anterior, quina?

Total de respostes: 29

Respostes més destacades:

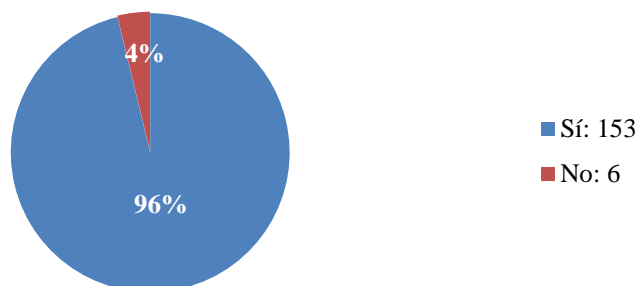
- Monument Can Mulà
- Articles i llibres de procedència del Centre d'Estudis Molletans, com la revista "Notes".
- La web de l'ajuntament.
- Diverses exposicions temporals de temàtica de memòria democràtica.

- En la vuitena i novena pregunta, es demanava a la població enquestada, de residència molletana, sobre si tenien consciència si l'ajuntament (entès com a institució) havia realitzat alguna acció per tal de commemorar la història de la seva ciutat, en els temps de la Guerra Civil i el Franquisme.

- Un 81% dels enquestats, que correspon a 129 persones, afirma que no té consciència que s'hagi realitzat cap acte de memòria democràtica dins la ciutat. D'aquestes 129 persones, 28 són de procedència juvenil (de la franja d'enquestats d'entre 0 i 18 anys). Dada que correspon a més de tres quartes parts dels enquestats juvenils.

- A la pregunta novena se'ns confirma, però, que només 29 de 31 persones que van respondre afirmativament a la vuitena pregunta, de 193 enquestats totals, saben indicar alguna informació corresponent a l'ajuntament. Les més populars estan detallades al quadre de text.

Pregunta 10: NOMÉS CONTESTAR SI ETS DE MOLLET: Consideres que és important mantenir la memòria històrica de la ciutat viva?

Pregunta 11: (resposta oberta)

Total de respostes: 61

Respostes més destacades:

- La història del poble és cultura i identitat.
- Per a no estar condemnats a repetir la història / aprendre del passat.
- Perquè és el principal pilar de la nostra societat.
- és important mantenir la memòria històrica per les

- La desena i onzena pregunta eren les que comptaven amb una resposta de caràcter més personal. En aquestes es demanava si la població enquestada, resident a la ciutat de Mollet, considerava que era important mantenir la memòria de la ciutat viva, i el perquè.

- Els resultats ens donen un total de 153 persones (corresponent a un 96% de població enquestada) que està a favor d'aquest plantejament. També cal remarcar que 29 de 30 joves molletans enquestats estan a favor que la memòria de la seva ciutat es mantingui viva.

- Les respostes més comunes donades pels enquestats, es mostren recollides en el quadre de text de l'onzena pregunta.

5.3.2. Conclusions extretes dels resultats:

Les conclusions que es podrien extreure de l'enquesta podrien ser bastantes, i molt àmplies. Però, cenyint-nos a les premisses principals del treball, podríem dir el següent:

- La població Molletana té un coneixement mig o baix, respecte la història de la seva ciutat. Malgrat que aquestes dades podrien ser preocupants quan parlem de termes de memòria històrica i democràtica, si què és veritat que la població de Mollet del Vallès enquestada es veu receptiva alhora de conèixer més sobre la història de la seva ciutat. Per tant, la pregunta que pertoca fer ara és com podem fer arribar aquesta història de manera més senzilla i accessible a la nostra ciutadania.
- D'altra banda, podem destacar un baix rendiment en coneixement de la població més jove de la ciutat, en termes d'història Molletana en el temps de la Guerra Civil i el Franquisme. Altra vegada, però, són positives les dades que ens ensenyen que els joves es mostren afectius a saber-ne més sobre la història de la seva ciutat, i consideren molt important mantenir-la viva.

5.4. Entrevistes amb els grups polítics municipals:

Aquest apartat s'ha procedit a realitzar una entrevista amb tots els grups municipals amb representació dins del ple de l'ajuntament – veure annex 3 – per tal de fer una valoració del tractament polític que s'ha donat des de la ciutat, a la seva història.

S'ha pogut contactar amb en Joan Daví (portaveu del grup municipal Junts per Catalunya – PDCat); en Iván Garrido (portaveu del grup municipal de Ciutadans); en Marina Escribano (portaveu del grup municipal de Mollet en Comú); en Raúl Broto (regidor del grup municipal PSC); i en Oriol López (portaveu del grup municipal ARA-ERC-MES). No s'ha pogut realitzar l'entrevista amb el grup municipal de Podem Mollet, ja que no van respondre a les propostions realitzades.

Ha aquests se'ls va preguntar per diversos temes envers la memòria democràtica. Primerament, se'ls va preguntar per l'aplicació a la ciutat de la llei de memòria històrica vigent en l'estat espanyol. Va haver-hi una resposta majoritària dels grups de l'oposició que si que van indicar que s'han fet accions per reivindicar el paper de la memòria històrica, però que es podrien millorar. D'altra banda, el grup municipal de Ciutadans, va afirmar que les commemoracions existents són les necessàries, i que no és un tema prioritari entre els seus regidors. Finalment, el grup al govern, el PSC, va reivindicar la figura de les diferents accions dutes a terme a la ciutat, o dels diferents centres de recerca, com el Centre d'Estudis Molletans.

També van ser preguntats tots els grups municipals per la iniciativa Stolpersteine a Mollet del Vallès. Va haver-hi una resposta majoritària, que va ser que el grup municipal ARA-ERC-MES, va presentar l'any 2019 una moció per a que la ciutat s'endinsés dins el projecte. El grup socialista afegeix, però, que ells ja se n'havien assabentat prèviament, i que ja havien contactat amb la entitat del Memorial Democràtic. Va haver-hi una resposta unànime afirmant que la ciutat estava en la llista d'espera del Memorial.

A continuació, es va disposar a comentar alguns dels resultats extrets a l'enquesta. Aquests mostraven, en gran part, el desconeixement de la població envers la memòria històrica i democràtica de la ciutat. El grup municipal al capdavant de l'ajuntament, va considerar que eren uns resultats negatius, donats d'una manca en la comunicació de l'ajuntament; altre cop, va reivindicar la figura del seu grup com a pioner en explicar la memòria democràtica al municipi. Els grups de la oposició PdCAT, ERC i Mollet en Comú, van mostrar la seva disconformitat amb els resultats donats, i van mostrar una actitud unànime per tal de redreçar aquest desconeixement. Van posar el focus, sobretot, en el paper de l'educació, i en millorar i ampliar les accions d'història dins la ciutat. El grup municipal de Ciutadans, tot i semblar-li negatius els resultats de l'enquesta, no es van mostrar sorpresos, s'esperaven un desconeixement major; és per això, que ells posen el focus en l'interès de la població envers el tema tractat.

Finalment, es va preguntar per si, els representants, consideraven que era necessari un nou enfocament de la memòria històrica molletana. Majoritàriament, els regidors van dir que sí, i van posar el focus en la manera de transmetre la informació, i en l'educació en els centres de la ciutat. Altre cop, el grup de Ciutadans difereixen de la resta, i consideren que ara mateix no presentarien cap iniciativa envers la memòria històrica de la ciutat.

5.4. La iniciativa Stolpersteine a Mollet del Vallès:

El projecte Stolpersteine, es la iniciativa de l'artista Gunter Demnig, i tracta de recordar a totes les víctimes del nazisme o feixisme, entre els anys 1933 i 1945.

L'autor crea unes llambordes de ciment cúbiques (10 x 10 x 10 cm), on una de les cares està coberta amb una capa de llautó, amb les dades de la víctima gravades:

Nom, data de naixement, dades de la deportació i la data o de mort, o d'alliberament.

“L’objectiu de l’artista és fer aturar els vianants mentre llegeixen el nom de la persona i quin va ser el seu destí. Com es deia? Quan va néixer? Quan va morir? On vivia? On i quan fou deportada?

Es tracta del projecte més gran descentralitzat de memòria. Les llambordes disperses per tot Europa i més enllà permeten adonar-nos de la magnitud de la tragèdia. En comptes de números, però, ens parlen en primera persona, amb noms i cognoms.”¹³ Inicialment, el treball de recerca realitzat tenia l’objectiu de demanar en ple municipal que la ciutat s’adherís a la iniciativa Stolpersteine, per donar un record als seus deportats, víctimes i represaliats. En fer una recerca mínima, es va trobar que a la ciutat de Mollet la iniciativa Stolpersteine ja estava iniciada. Es per aquest motiu, que en les entrevistes anteriors, es va preguntar als representants polítics per aquest tema.

El 25 de novembre del 2019, el grup municipal ARA-ERC, va presentar en ple una petició perquè es col·loquin llambordes amb els noms de Pere Cuyàs Niubó, Joan Molins Maynou, Joan Tura Ros, Vicenç Bachs Villa, Antonio López Tarragona, i Josep Fortuny i Torrents.

D’altra banda, segons afirma el regidor socialista Raul Broto en les entrevistes, el seu partit, que és qui governa, ja s’havia interessat per la iniciativa, i l’havia començat a “moure”.

Com a dada segura sabem que els contactes amb el Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya van començar al 2019. I també es sap que la ciutat està en espera de col·locar les seves llambordes. Els diferents portaveus dels grups afirmen que la ciutat està en llista d’espera del memorial, per a que es dipositin les llambordes.

Per a contrastar les dades exposades, també s’ha realitzat un contacte amb el Memorial Democràtic, per a que puguin donar la seva versió. S’ha parlat amb na Gemma Simon Muntané, treballadora del Memorial Democràtic. Ella ens ha relatat a la perfecció en que consisteix la iniciativa Stolpersteine. També, ens ha confirmat que la petició d’adherir-se de par de l’Ajuntament de la ciutat, arriba l’any 2019; es a dir, després de la moció d’ERC Mollet.

¹³ Memorial Democràtic. (2021). *Stolpersteine*. <<http://memoria.gencat.cat/ca/que-fem/stolpersteine/>> [10 de desembre del 2021]. [Generalitat de Catalunya].

També ens ha explicat en quina situació es troba ara la petició. Es cert que l'Ajuntament de Mollet del Vallès es troba en llista d'espera, però davant seu hi ha una vintena de ciutats més, aproximadament, que porten en petició des de l'any 2018. Aquest fet es dona ja que, a Catalunya, només se li atorguen un total de 100 Stolpersteine, com a màxim, per col·locar anualment.

S'ha de tenir en compte que aquestes llambordes son fetes artesanalment, una a una, per en Gunter Demnig. L'artista vol conservar la seva manera de fer; com explica en el seu relat l'entrevistada: “No volen sentir a dir de fer-ho automàtic, perquè és la seva idea de contrastar l'automatisme que seguien els nazis de tractar a les seves víctimes. Aquesta burocràcia és contrastada amb tot això, les llambordes es fan de la manera més humana, un a un es va fent el nom. Aleshores, el que és bonic és aquesta metàfora que té en totes les coses que es fan” – veure annex 8 –.

Aquests són els principals motius per els quals la ciutat de Mollet encara no compta amb “una pedra per ensopegar” dins de la seva ciutat.

6. CONCLUSIONS:

La complexitat d'un treball de recerca i recaptació de dades respecte al franquisme, recau en que és un període de temps de la història del nostre país que ha estat molt tractat, històricament parlant.

És evident, com s'intenta relatar en el context històric de la memòria, que la Guerra Civil i el Franquisme, van ser uns períodes de temps en els quals es van suprimir tots els drets fonamentals de les persones. Espanya va patir un període polític en el que els seus dirigents es van preocupar més per mantenir un règim feixista, a que els seus habitants poguessin viure dignament.

Després de tot el treball realitzat, i, especialment, gràcies a les dades recollides en l'apartat 5.3. del treball, s'han pogut contrastar les hipòtesis i premisses principals d'aquest. Aquestes eren que, de part de la població molletana, hi havia un gran desconeixement de la seva història en els períodes estudiats. D'altra banda, la segona hipòtesis plantejada era que la població més jove, era la franja d'edat que més desconeixement mostrava respecte la història de la seva ciutat.

Si bé és cert que es podria considerar a Mollet del Vallès una ciutat pionera en commemoració de la memòria històrica i democràtica, gràcies a les diferents dades recaptades arrel del treball, podem concloure que hi ha dues causes principals, pel desconeixement de la memòria democràtica en la nostra ciutat.

El primer factor que podem destacar, és la manca d'una comunicació efectiva entre l'ajuntament i la ciutadania. És una de les crítiques més realitzades pels representants del consistori. Des del punt de vista d'un ciutadà, coincideixo amb aquesta afirmació. Molt poques vegades, per no dir quasi mai, la població ens en assabentem de les accions que l'ajuntament du a terme, i, encara menys, si son referents a la memòria democràtica. L'exemple perfecte podria ser la recent inauguració de la placa commemorativa a en Josep Fortuny, a una banda de la estàtua commemorativa de Lluís Companys. Estic convençut que si es fes un altre enquesta a la població, però en aquest cas només preguntant per aquesta insígnia, no sabrien dir que existeix.

Segonament, l'altre causa que poso en valor pel desconeixement de la història molletana en la nostra ciutat, és que les generacions venidores, no la coneixen. No pretenc posar el focus ni la culpa en cap persona, o conjunt en concret; però si es cert, que les dades

mostren que com més joves son els enquestats, menys coneixement tenen sobre la història de la seva ciutat. Segurament no es la seva culpa, ja que estic convençut que a més població de la que ens pensem, l'interessa la història, l'interessa la ciutat. El problema, altre cop, resideix en com arriba la informació a aquests; o, si els hi arriba aquesta.

Els factors esmentats, però, serveixen com a premissa suficient, per a aquells més reticents a remoure la història recent del país, per tal de menysvalorar el paper de les accions de memòria històrica. Consideren que les accions dutes a terme ja són suficients, i que no cal recordar constantment el passat, que s'ha de mirar al futur.

El filòsof del canvi, Heràclit d'Efes, considerava que no era possible extreure coneixement del canvi perpetu. Personalment, difereixo de la seva conclusió; i, segurament, fer un bon tractament de la memòria històrica i democràtica d'un territori, es el millor exemple de trencar l'estigma d'Heràclit. El concepte de història, per a mi, porta implícit el coneixement. Quan es parla d'història, estem ajudant a conèixer-nos millor, a saber d'on venim, i no tornar a cometre els mateixos errors.

Vivim en un país on, en dades polítiques, s'està observant un gran ressorgiment de l'extrema dreta i el feixisme. El que fa ser un bon estat, una bona ciutat, es saber-se ocupar-se de tots els temes a tractar, sense menysvalorar cap; per tant, amb la situació que estem vivint, ara no és moment de deixar de parlar d'història.

Aquest fet, em porta a qüestionar-me si, realment, l'anomenada transició va servir per extreure el feixisme d'Espanya. Transició, és l'acció de passar, més o menys ràpidament, d'un estat a un altre. I és cert, vam passar d'una dictadura, a una monarquia parlamentaria, però no és pot oblidar, que va ser el mateix dictador qui va determinar el règim polític que el succeiria.

Sense cap dubte, qui va patir les conseqüències més dures va ser la població civil. Mollet era una ciutat de 6.000 habitants, aproximadament, durant l'època de la Guerra Civil. I, que aquesta s'emportés a més d'un centenar de joves, va causar un gran impacte en la demografia de la ciutat.

Com s'ha tractat en el treball, les víctimes i els represaliats d'aquesta guerra no només va ser un impacte en la demografia, també va ser un impacte en la quotidianitat de la població. En aquest treball, només s'han pogut estudiar tres casos, però.

El primer van ser els deportats als diferents camps de concentració. Moltes vegades, quan es parla de camps de concentració, la gent no ho associa al franquisme, més bé ho fa amb el nazisme. Això no del tot correcte. Franco, quan va establir el règim dictatorial, també va crear aquest camps de tortura i repressió. Uns camps dissenyats per tal de deshumanitzar els seus presoners i, malauradament, acabar amb les seves vides en la majoria de casos. Aquí Mollet, deportats a camps de concentració espanyols durant la Guerra Civil i el Franquisme, em pogut trobar 117 persones, i, per tant, 117 famílies que van patir per la repressió en els camps de concentració de Franco.

A continuació es va estudiar el cas de la família Fortuny. Josep Fortuny i Torrents va ser un dels alcaldes republicans de Mollet, i un represaliat del feixisme. Josep Fortuny va passar de ser un alcalde legítimament escollit, a ser un exiliat i afusellat pel règim dictatorial. A la història de Josep Fortuny, però, se li suma un punt que normalment, no tenim en compte, la família. Aquesta, després de la mort del seu pare que va suposar un pesar molt gran, també van haver de carregar amb l'estigma que feia ser una família republicana, i van patir un menyspreu de la societat. Normalment, quan pensem en represaliats, pensem en aquells que ja no hi son. Malauradament, no recordem totes aquelles persones que van haver de passar per la mort d'un familiar, i, a més, pel maltractament d'un règim que es preocupava més pels seus ideals polítics, que no pels seus ciutadans.

Finalment, és va tractar una història personal, la història de la meva besàvia Frasquita, i el meu tiet Antonio. La meva besàvia va ser una de les moltes immigrants de la península que van venir a Catalunya buscant refugi de la guerra. Gràcies a ella, he pogut endinsar-me dins de l'època, com si jo mateix l'estigués vivint. I, també, gràcies a les seves fonts, he trobat una potencial escriptora que va ser silenciada pel règim. He trobat un exemple de feminisme i auto-superació. He trobat l'essència de les persones que no van deixar de lluitar. Respecte el meu tiet Antonio, degut a la seva vivència, he pogut analitzar un cas de repressió franquista molt proper. Aquí s'ha pogut observar clarament com l'estat feixista atemptava contra els drets i llibertats fonamentals dels seus ciutadans, exercint la violència i deixant trontollant una estructura familiar sencera.

Aquest treball, però, ja ha donat els seus fruits. Gràcies a l'enquesta realitzada i difosa, he pogut rebre missatges com els mostrats en l'annex 8. Dos missatges de dues experiències les quals, gràcies a aquest treball, s'han interessat per la memòria històrica de la seva ciutat i han anat a la recerca d'aquesta. Dues famílies les quals podran

explicar el que va succeir a la seva ciutat. Dues famílies que coneixeran la història de primera mà. Dues famílies que, gràcies a petites accions com és un Treball de Recerca, aprenen una mica més cada dia.

Al cap i a la fi, cal reconèixer que dins de la ciutat s'han fet, i es fan, actes pel tractament, i la recuperació, d'aquesta part important de la seva història. Però, des del meu punt de vista, caldria replantejar-se també en quines condicions es donen.

Com s'ha expressat abans, explicar història, porta implícit no tornar a repetir els errors del passat. Per tant, aprofitem les accions que es poden realitzar des del consistori, i no només fem que siguin una ofrena; fem que sigui una proposició didàctica i dinàmica, on la gent se senti convidada a participar i interactuar. D'altra banda, també cal ampliar el rang. Cal fer més accions i més transversals. S'ha d'aprofitar la força de les institucions pioneres, com el Centre d'Estudis Molletans, o el Centre d'Estudis per la Democràcia Jordi Soler Tura, per a fer arribar la àmplia història de la nostra ciutat, arreu d'aquesta.

Ensenyem a les escoles. Eduquem en valors. Expliquem les històries silenciades.

Els joves no només som la generació del futur, som la generació del present; i, com una molt bona persona un cop em va dir, tindrem l'oportunitat de construir un Estat. Hem d'actuar, i es el nostre deure fer-ho.

6.1. CONCLUSIONS PRÀCTIQUES:

Com s'ha conclòs en l'apartat anterior, en aquest treball he trobat que, en part, és el meu deure actuar per seguir fent un bon tractament de la memòria històrica i democràtica de la meva ciutat.

És per això que a continuació presento les dues accions realitzades per tal de fer front a aquest desconeixement.

6.1.1. Moció per a la commemoració de les víctimes i represaliats molletans durant la guerra civil i el franquisme:

Es evident, que si parlem de reparar la memòria històrica, s'han de realitzar accions polítiques per tal de millorar la situació. Per això, un dels objectius d'aquest treball era presentar una moció en ple municipal, per tal de commemorar les diferents víctimes i represaliats durant la Guerra Civil i el Franquisme a la nostra ciutat – veure annex 10 –.

En aquesta, es realitzaven les següents propostes un cop analitzada la situació de la ciutat:

- I- Col·locar una placa commemorativa en algun lloc icònic de la ciutat, a designar pel consistori, que representi el conjunt de víctimes i represaliats de procedència molletana durant la guerra civil i el franquisme. D'aquesta manera seguirem vetllant per la memòria democràtica i històrica de la nostra ciutat, així com de la difusió d'aquesta al nostre municipi, i proporcionarem un recordatori per a totes les persones que van perdre la vida o van ser represaliades durant el període històric esmenat.
- II- Implementar des de l'ajuntament un pla de difusió i eines per a tots els centres educatius de la ciutat, per tal de facilitar la tasca d'ensenyar la història de la nostra ciutat.

Actualment, aquesta esta sent estudiada pels diferents grups municipals per tal de fer-la efectiva.

6.1.2. Creació d'una pàgina web amb la història de la ciutat.

Finalment, s'ha volgut posar a disposició de la ciutadania una pàgina web d'on puguin consultar tota la informació extreta en aquest treball, respecte a la història de la nostra ciutat.

D'aquesta manera s'ha creat una via senzilla i accessible per a tothom de recursos i coneixements de Mollet del Vallès.

Link: <https://genishernandezpala.wixsite.com/memoriahistorica-mdv>

Codi QR:

(Preferiblement analitzar des de l'ordinador)

ANNEXOS

1. Llistat de deportats Molletans als camps de concentració:

Quadre dels camps de concentració on es trobaven molletans⁴⁵⁵

Lloc	Nom	Data	Inf.	Aval
Albatera (Alacant)	Bayo Genoves, Ramon	5/7/39	X	
Almagro (Ciudad Real)	García, Julià	22/7/39		X
	Ventura Ballesteros, Pere	28/7/39	X	
Aranda de Duero (Burgos)*	Marrugat Roca, Salvador	20/3/39	X	
	Llaudó, Carles	3/4/39	X	
	Santacreu Valldeoriola, Andreu	3/4/39	X	
	Roca Rita, Josep	3/4/39	X	
	Segura Ventalló, Jaume	4/4/39	X	
	Iglesias, Pere	5/4/39	X	

Quadre dels camps de concentració on hi havia molletans (cont.)

Lloc	Nom	Data	Inf.	Aval
Aranjuez (Madrid)	Palomir, Jaume	5/4/39	X	
	Gómez, Ramon	5/10/39	X	
Astúries	Cuni Pujades, Josep	23/3/39	X	
	Torrens Torroella, Pere	13/4/39		X
Badajoz	Montagut Ferris, Joan	22/7/39		X
Barbastre (Osca)	Simón, Remigi	23/3/39	X	
	Guell Salsamora, Joan	3/4/39	X	24/4/39
	Boix Turan, Francesc	3/4/39	X	
	Madaula Coll, Vicent	5/4/39	X	
Barcelona	Ganduxé Orimón, Joan	22/7/39	X	
Betanzos (la Corunya)	Avellaneda, Lluís	23/6/39	X	
Bilbao*	Punsola Vilaseca, Joan	25/5/39		X
	Pujol Camp, Ramon	5/10/39		X
Burgos	Guri Estrada, Joan	27/3/39	X	
	Bonal, Martí	1/4/39	X	
	Oset Amate, Josep	17/4/39	X	
	Puigdomenech Ametller, Pere	17/6/39	X	
Cádiz	Font Pou, Josep	18/4/39		X
Camorena	Grau Jordà, Ramon	22/7/39	X	
Camposancos (Pontevedra)	Sabaté Buquera, Antoni	1/4/39	X	
	Cormimas Falguera, Jaume	1/4/39	X	
	Climent Guitart, Joan	1/4/39	X	
	Puig Rosell, Joan	1/4/39	X	
	Saito Conte, Pere	1/4/39	X	
	Cuscó Noguera, Vicent	4/4/39	X	
Cascoe	Ollé Riqué, Francesc	22/7/39	X	
Castelló	Cot Rigol, Alfons	13/7/39	X	
	Tarte Rius, Victor	13/7/39	X	
Ciudad Real	Gómez Font, Josep	24/7/39		X
Deusto (Bilbao)	López, Mateu	23/3/39	X	
	Comadrán Brunés, Vicent	23/3/39	X	
	Lloret Galera, Francesc	3/4/39	X	
	Fernández Octaviz, Francesc	4/4/39	X	
	Isnel Pons, Àngel	4/4/39	X	
	Pascual Campo, Antoni	4/4/39	X	
	Rota Colet, Josep (el 15/4/39 es demana la llibertat a Saragossa)	5/5/39		X
	Fusté Compañé, Josep	5/4/39	X	
	Palau Nadal, Ramon	5/4/39	X	
	Domenech Nogueros, Jaume	13/4/39	X	
	Aguado Colomo, Aniano	25/5/39	X	
Figueres	Soler Duño, Pere	24/4/39		X
Galera y Chozas	Llaudó Brugada, Carles	13/7/39	X	
Granada*	Badlada Bordoy, Martí	24/4/39	X	

Quadre dels camps de concentració on es trobaven molletans (cont.)

Lloc	Nom	Data	Inf	Avul
Horta (Barcelona)	Puig Vendrelló, Salvador	21/3/39	X	
	Comadrán Esteve, Miquel	13/4/39		X
La Corunya	Colomer Neire, Vicent	13/7/39	X	
Lleida	Olmos Gracia, Miquel	24/4/39	X	
Lleó	Ventura Ballesteros, Pere	5/10/39	X	
Màlaga	Torres Perona, Francesc	24/4/39	X	
Melilla	Roses Picago, Pere	13/7/39		X
Miranda de Ebro (Burgos)	Fernández Campillo, Antoni	17/6/39	X	
	Fauré Piñol, Josep	14/4/39	X	
Navarra	Castellsagués Rovira, Sebastià	13/7/39	X	
Ocaña (Toledo)	Gómez Follet, Ramon	28/7/39	X	
Pontevedra	Aregui Mundut, Lluís	5/10/39	X	
	Ventura Suñol, Emili	24/4/39		X
Portaceli (València)	Cussó Pi, Joan	13/4/39	X	
	Beltran Maimó, Joan	20/6/39	X	
Mérida (Badajoz)	Castelló Anglada, Jaume	13/6/39	X	
	Ventura Ventura, Joan	13/6/39	X	
Rincón del Medik	Fernández Campillo, Antoni	28/7/39	X	
San Sebastián	Pedruño Casasa, Carmel	22/7/39		X
Santander*	Balart Bonafont, Ricard	13/7/39		X
Santoña* (Cantàbria)	Ganduxé Arimón, Joan	20/3/39	X	
	Anglada Ribas, Joan	21/3/39	X	
	Clavero, Salvador	23/3/39	X	
	Pou Martín, Ramon	1/4/39	X	
	Trivillés Rius, Jaume	1/4/39	X	
	Flaquer Soley, Ignaci	1/4/39	X	
	Tournier Careta, Joaquim	1/4/39	X	
	Jurado Torres, Joan	3/4/39	X	
	Torres Ribot, Lluís	5/5/39		X
	Roca Egea, Josep	21/4/39	X	
	Domingo Gómez, Tomàs	22/4/39	X	
	Teruel, Marià	24/4/39	X	
	Pujol Camp, Ramon	20/3/39	X	
	Subirana Bernadas, Francesc	21/3/39	X	
	Martínez, Jesús	23/3/39	X	
	Parera, Joaquim	23/3/39	X	
	Falguera Torrents, Pere	1/4/39	X	
	Xicola Solano, Joan	1/4/39	X	
	Arnau Catalán, Vicent	1/4/39	X	
	Cros Ibáñez, Ferran	1/4/39	X	
Busquets Bonvilà, Pere	3/4/39	X		
Salvo Berenguer, Ernest	3/4/39	X		
Caballero Pestaña, Sadurni	3/4/39	X		
Cortes Malías, Joan	3/4/39	X		
Tonias Ventura, Joaquim	18/7/39		X	

Quadre dels camps de concentració on es trobaven molletans (cont.)

Lloc	Nom	Data	Inf	Avul
Saragossa	Monteys Capdevila, Pere	22/4/39		X
	Monteys Capdevila, Melcior	22/4/39		X
	Lázaro García, Ignasi	5/4/39	X	
	Tarte Rius, Víctor	5/4/39	X	
	Marchuach, Joaquim	24/4/39	X	
	Felire Esteban, Emili	24/4/39	X	
Sòria	Arumi Batlles, Pere (B.º Tr.)	22/7/39		X
	García Martínez, Giner	2/6/39	X	
	Palomir Linares, Jaume	9/2/39	X	
Terol	Ventura Suñol, Emil		X	
	Ros Esteve, Ramon (el es demana a Miranda)	24/4/39		X
Trujillo (Càceres)	Fivá Ventalló, Josep	5/11/39	X	
	Guell Salzamora, Joan	22/7/39		X
València	Serres, Baptista	5/11/39	X	
	Amigó Pagés, Joan	24/4/39	X	
Valladolid *	Busquets Bonvilà, Pere	22/7/39	X	
	Parera Roca, Joaquim	22/7/39	X	
Vitòria	Prat Camp, Isidre	21/3/39	X	
	Medis Saez, Lluís	5/11/39	X	
	Roca Serdà, Joan	13/7/39		X

* Especifica que demana l'informe la Companyia Classificadora de Presoners.

2. Entrevista amb Pere Fortuny:

- Que recorda del seu pare?

- Del meu pare, d'ell personalment, no conec res. Se m'ha esborrat. Ara, fets que van passar quan el meu pare era viu, d'això sí que me'n recordo. Per exemple, vam tenir la visita del cap dels mossos d'esquadra, no me'n recordo com es deia. Va venir a visitar-nos, i va emportar-se'n patates, que en aquella època hi havia escassetat, i el meu pare va col·laborar amb ell. Recordo també la visita que va haver-hi aquí Mollet d'en Companys; jo era petit, però sí que en recordo, ja que amb l'emoció del meu pare se m'han quedat gravades coses semblants. Recordo què hi havia un botiguer aquí Mollet que es deia Enric Batlle que venia sempre a casa, i com li agradava la canalla, m'ensenyava a dir renecs com: Òstia i puta, i coses així. I em va dir: "Quan et preguntin com et dius, tu has de dir: puta, puta, puta". Aleshores va venir aquell dia el cap dels mossos d'esquadra i em va dir: "Hola, maco, com et dius?" I jo vaig respondre: "Putxa, puta, puta". El meu pare em va fote una fava, una bufetada que mai més ho vaig repetir. Recordo que va haver-hi alguna manifestació de la FAI, etc. I van venir a casa a trencar els vidres de la botiga perquè me mare tenia una pastisseria, i van trencar els vidres. El meu pare aleshores tenia dos tipus, i volia sortir al carrer, i un tal senyor Ràfols, també de l'ajuntament, no el va deixar.

- Pot recordar algun fet del seu pare com a batlle de la ciutat?

- Un d'ells va ser el dia de la manifestació que van trencar els vidres de casa. Un altre, quan l'associació FAI volia cremar l'església, i la va cremar, i volia cremar també el convent de monges. Aleshores el meu pare va agafar el capellà, i amb dues persones de la seva confiança el va traslladar a Barcelona, i el van amagar perquè no els hi passes res. I dues monges, la superiora i un altre, van estar amagades aquí casa, que vivia la meva àvia, això sí que ho recordo.

- Que recorda de la guerra civil, i del posterior exili a França, que van haver de patir?

- Quan les tropes franquistes van entrar a Mollet, el meu pare, la meva mare, la meva germana i jo ja no érem aquí a Mollet. Vam marxar cap a França, aquell viatge sí que el tinc gravat per tota la vida. Ens perseguia l'aviació i ens disparaven. No solament a nosaltres, sinó a tots els que anàvem per la carretera, ens havíem

d'amagar a la cuneta. En un carro amb un cavall no només hi anàvem la meua família i jo, sinó que també hi anava tot l'ajuntament: el Ràfols, el Tura, i altres, cap a França. Quan vam arribar a la frontera, el meu pare va dir a la meua mare: "Saps que? Tu i els nanos quedeu-vos aquí a Espanya, i jo passo, perquè això no pot durar. No pot durar perquè Estats Units no admetrà que hi hagi una dictadura més a Europa". Meua mare es va quedar en una casa de pagès que hi havia allà, que feien d'ostatges, i allà vam estar 15 dies. El meu pare va passar cap a França, allà va ser el comiat que vam tenir amb ell, i el vam veure per última vegada; jo ja no el vaig veure mai més. Ell va entrar dins, i quan va ser dins el meu pare es va lliurar de la família, i al cap de dies justos va tornar a entrar. A l'entrar, va entrar pel país Basc, per Hendaia. Només entrar el van detenir, i allà li van fote una pallissa, fins a trencar-li la mandíbula. El van portar al camp de concentració de León, allà va estar-hi uns dos mesos, fins que es va posar en contacte amb nosaltres mitjançant un telegrama. Aleshores meua mare va fer gestions amb el meu avi, el seu pare, que vivia a Barcelona, i havia sigut guàrdia civil. Per tant, va fer gestions perquè traslladessin el pare de León a Barcelona, i aleshores va arribar a la model. Llavors, cada setmana, la meua mare li anava a portar roba neta i menjar.

- Podria relatar com va viure el moment de separar-se del seu pare?

- Allò s'ha quedat gravat dins. Aquella escena allà plorant. Va ser una cosa molt dolorosa que no es pot explicar perquè va ser una cosa molt emotiva i em tocaries els sentiments. Va ser l'última vegada que vaig poder abraçar al meu pare.

- Vostè explicava en una entrevista que el seu pare no volia que l'anéssiu a veure a la presó. Perquè es dona aquest fet?

- No, no, no volia que el veiéssim darrere d'uns barrots; no volia que el veiéssim a la presó. Li deia a meua mare: Si m'han de recordar, que recordin que no he estat mai a la presó.

- Té algun record d'aquest pas per la model del seu pare, que li hagin explicat i pugui relatar?

- A partir d'aquí tinc tots els records que tu vulguis. El record més dolorós va ser el del 16 de juliol. Va venir el capellà de Mollet, mossèn Josep Casanoves, a casa quan

estàvem dinant. Truquen la porta, eren la una del migdia, aparto la visilla de la porta i veig un capellà. Em poso endarrere i li dic a la iaia: Iaia, hi ha un capellà amb dos senyors. Ella em va dir que els féssim passar. Els vam fer passar, i els vam fer seure al menjador. El capellà, amb el meu pare amb pena de mort, va dir: Vaig a Barcelona a fer una gestió que recordareu per tota la vida. En aquell moment tota la família vam pensar que aniria a fer retirar la pena de mort, i agenollats al seu voltant li vam besar les mans i li vam donar les gràcies. Venia acompanyat d'un tal Andreu Casi, que era l'adotzil del poble; i d'en Joan Ventura que era un constructor d'aquí Mollet. Aleshores, la meva mare l'endemà va anar a portar-li la roba neta al meu pare i a donar-li la notícia de la visita del capellà. Quan va arribar a la porta, en la consergeria, ja li van donar la notícia que aquella mateixa matinada va ser afusellat. El capellà, el malparit, es va assabentar que estava en camí l'indult del meu pare, i va anar a fer-lo matar. La prova estava en el fet que en Tries de Bes, advocat i amic personal del meu pare, quan va veure la meva mare que anava de dol, va preguntar que havia passat, i ella li va explicar que havia mort el meu pare. En aquell moment va afirmar que ja tenien l'indult de Madrid, i que no l'anaven a matar. Doncs el malparit se'n va assabentar, va fer detenir l'indult, i el va fer matar. No solament va ser això, aquell capellà va ser molt dolent. El meu pare li va salvar la vida amb ell; les monges es van refugiar amb me àvia, i quan la meva àvia va anar a demanar-li a la superiora la firma per l'aval del meu pare, li va contestar: "Dios te ampare hermana". Ja la va emparar, ja. Aleshores, a partir d'aquí va començar la persecució del capellà. Jo estudiava a l'Acadèmia i venien allà a buscar-me per batejar-me perquè jo no ho estava; i jo cada vegada em vaig poder escapar. I coses així tantes com tu vulguis. Quan va fer 25 anys que era sacerdot, va anar pels col·legis entregant una estampa; quan va arribar a l'alçada meva, me la dona, jo serio no l'agafo i ell la deixa sobre la taula. Aleshores la vaig agafar i la vaig tirar a terra. No va passar res, però el mestre ja estava pendent que passaria. La persecució d'aquest individu va ser... També ens va posar una multa de 50.000 pessetes per reconstruir l'església de Mollet, en aquella època, el 39, era una milionada. Ara bé, la meva àvia no tenia cèntims, i va haver de demanar una hipoteca per poder pagar. Aquella hipoteca la vaig cancel·lar jo quan vaig tenir trenta-i-pico d'anys.

- Un fet que se m'ha oblidat d'explicar és que quan nosaltres vam estar a Girona, en un poble que es diu Llorà, vam fer molta relació amb la gent d'allà. En aquestes va

entrar l'exèrcit franquista que s'emportava a tothom que trobava, sigui bo sigui dolent, eren moros. I nosaltres vam poder aconseguir pujar en un camió de soldats perquè ens portessin fins a Badalona, anàvem la meva mare, la meva germana i jo. En el transcurs d'aquell viatge, un oficial de l'exèrcit va intentar aprofitar-se'n de la meva mare. Jo estava assegut a la cabina, amb me mare, el militar aquest i el xofer, i el militar va començar a tocar-la; en aquell moment el xofer va dir: "No te da verguenza de hacer una cosa así a una mujer con su hijo en la falda?". I aleshores va deixar de fer-ho. Ens van deixar a Badalona, i vam anar a parar a la casa d'una cunyada de me mare que estava casada amb el seu germà. Ens van acollir, i ens vam posar en contacte amb la meva àvia d'aquí, de Mollet, a veure si podíem venir o no podíem venir. Aleshores ella va dir: "No podeu tornar perquè casa vostra ha sigut ocupada pel capellà". És a dir que, el capellà va espatllar la porta que era fora, i es va apoderar de tot. El meu pare tenia una biblioteca molt important, se la van emportar. Teníem pintures d'en Mir, que ara valdrien una fortuna... I s'ho van emportar tot, tot. Mobles, roba, tot, s'ho va quedar tot. I nosaltres només vam tenir el que portàvem a sobre, i res més. Ens va acollir l'àvia, llavors, com que ens va perseguir tant com t'he dit, va enviar la guàrdia civil, a buscar-nos a me germana i a mi per tancar-nos a un hospici. Qui diu un hospici, potser era per donar-nos en adopció a algú. I l'àvia no va permetre-ho, es va posar en mig de la porta i va dir que l'haurien de matar a ella avanç. I no es van atrevir i van marxar. La persecució va ser molt, molt dura i molt forta.

Quan vam estar vivint amb, com volien destrossar a la família, van prohibir a les botigues vendre'ns menjar. Vam anar me germana i jo a l'auxili social, que era el lloc on donaven menjar als pobres, i allà fèiem cua, quan ens tocava a nosaltres en feien tornar al darrere i ens deien que quan acabés tothom, si en sobrava, ens donarien. En aquell moment la meva germana va dir que no tornaríem més, que preferiria morir-se de gana, que la tractessin amb aquell menyspreu.

La persecució va ser constant, quan acabava col·legi el capellà venia a buscar-me per batejar-me, jo em vaig poder escapar cada cop. Això ha sigut una constant.

- El seu pare va ser condemnat en un sumari de Consell de Guerra per rebel·lió militar el 16 de juliol. Té algun tipus de document, o font que pogués ser interessant pel treball?

- Tots els judicis van ser per rebel·lió militar. Si hi hagués quelcom, ja faríem fotocòpies i te les donaria.

- En una entrevista al Nacional, va relatar la difícil situació que va patir vostè, la seva germana, la seva mare i la seva àvia paterna, a l'hora de tornar a viure a la ciutat de Mollet. Podria relatar com la seva família va patir la postguerra?

- Va ser molt dolorós tornar a Mollet, se'ns van tancar totes les portes. No ens donaven menjar, ens perseguien, a la meua mare li volien pelar el cap i fer-li prendre oli de resina per castigar-la, però no van poder mai, sempre ens vam escapar. La meua mare es va haver de posar a treballar a la pelleria. L'arribada a Mollet va ser horrorosa, amb el pare a la presó, i després que el van matar. Als col·legis nacionals no vam poder-hi anar, se'ns va prohibir i vam haver d'anar sempre a col·legis particulars. És indescriptible totes les penes que vam haver de passar.

- Moltes vegades focalitzem la figura d'un represaliat de guerra i dictadura a un soldat, polític, exiliat... Però, vostè es considera una víctima del franquisme?

- I tant, jo soc un represaliat del franquisme. Per descomptat que ho soc. De fet, acabo de rebre un correu del cardenal de Barcelona (ensenya un document privat) en el que em demana perdó en nom d'aquest capellà que va ser tan dolent. L'intenta disfressar una miqueta.

La població va ser on més repressió va haver-hi en cada poble, perquè, normalment, tot van ser venjances. Venjances de ximpleries, perquè, el capellà, estava enfadat amb el meu pare perquè quan va ser alcalde el veïnat al voltant de l'església es va queixar perquè tocava les campanes tota la nit, i el meu pare li va prohibir. El segon motiu va ser quan el capellà estava fent una recollida per comprar-li un cotxe nou al bisbe de Barcelona, i el meu pare s'hi va oposar; va dir que el poble dones aquests cèntims a l'ajuntament, que aquest no tenia diners i feien falta perquè hi havien necessitats per atendre als ciutadans. Per aquests dos motius, va ser tan venjatiu que el va fer matar.

- En què consisteix l'associació pro-memòria als immolats per la llibertat a Catalunya?

- L'any 76, un company va penjar una carta al diari avui per a veure si ens podríem reunir un conjunt de familiars, i ens vam reunir a l'església de Pompeia de

Barcelona. Poder uns 30 familiars de víctimes del franquisme. D'allà va sorgir una comissió per a constituir-nos com a associació.

Aquesta associació tenia com a objecte, primer, condicionar el fossar de la pedrera que és allà on estan enterrats, que hi havia tota classe d'animals i estava abandonat. Després, que van tardar 5 anys, vam fer un monument, que l'original està al Parlament de Catalunya, i amb bronze està al fossar de la pedrera. El monument s'anomena la pietat, una dona asseguda amb un mort als seus braços. Aquesta associació, a part d'això, realitza al Parlament de Catalunya el 14 d'abril un acte cada any, i un altre el diumenge més proper al 15 d'octubre, que és la data quan van matar en Companys al fossar de la pedrera. I, el que ens ha costat més, que encara estem treballant-ho, és tot això (assenyala diferents documents sobre l'escriptori), és l'anul·lació de les sentències. I ara s'està a punt de discutir al Congrés dels Diputats un projecte de llei que se'n diu de memòria democràtica, però que no ens convenç, i de moment estem emprenyant a tothom perquè es faci l'oposició i les esmenes possibles, perquè no ens acaba de convèncer.

- Creu que en la ciutat de Mollet s'ha fet prou per reivindicar la figura del seu pare després de passar la dictadura?

- En certa manera, nosaltres ens hem oposat. La família sempre ens hem oposat a què es possessin noms a carrers, o coses d'aquestes. Ens hem oposat perquè ens semblava que sempre podria venir un altre ajuntament i ens ho treia, i això seria molt dolorós. Però tant amb la Montserrat Tura, com l'Anna Bosc, el que hi ha ara, tots ho han intentat. El 15 d'octubre, al costat del monument d'en Companys, van posar una placa recordant al meu pare, Jo vaig pensar: "vinga poseu-la". Però sí, s'han portat bé i el que passa és que si no s'han fet més coses és perquè nosaltres no ho hem permès.

3. Escrits de na Francisca Mejias Gaona:

Hoy 27 de Junio del 2002

Antelón de mis hijos, me propongo hacer un croquis de mi vida y escribiré, según me acuerde de lo que hido pasando mas o menos, en que tiempo o con que edad, como no sé explicarme no podré hacer una redacción bien hecha esto es para que mis hijos lo lean, y para ellos de cualquier forma que me explique tendrá un valor, pero de todas maneras que me perdonen por todas las tonterías que diga, en primer lugar diré que nunca fui al colegio porque en aquellos tiempos no estaba bien visto que las niñas supieran leer ni escribir.

Yo nací en el año 1919 el día 26 de Mayo, ya hera la que hacia el quinto hijo para mis padres, por lo cual en casa fue muy bien recibida ya que los otros hijos heran varones y quizás por esto hera muy mimada tanto por mis padres como por mis hermanos y de mas familiares, así que mi niñez fue muy agradable, a pesar de que heran una familia muy humilde pero trabajadora.

En Andalucía, de la provincia de Málaga y siempre estuvimos viviendo en el campo en cortijos, mis padres hacían de carreteras y por eso todos teníamos mucho trabajo los hombres en el campo en tiempo de siembra, en la recolección de toda el trigo, la cebada el centeno, en el invierno las aceitunas y demas productos del campo.

A mi madre y yo hacíamos todo lo de casa por ejemplo las comidas la limpieza habia que coser mucho porque en aquellos tiempos no se vendía ropa hecha, todo se tenía que hacer en casa incluso los casutines y las medias, las primeras medias que me compró mi madre tenía yo 12 años, y mi abuela le regañó y dijo a mi madre que si no le daba lastima gastarse 6 reales en unas medias

para mi, yo aprendí en mi niñez a hacer todo lo hacen las mujeres y además lo que hacían los hombres del ^{que} campo, mi padre me decía que yo la aprendiera todo lo que él hacía, como si era un hombre muy inteligente me enseñó a labrar el esparto, toda clase de estordas, sogas ~~pleitas~~ pleitas, con lona y badana hacimos los arreos para las juntas bien de mulos o de toros domesticados, para la labranza de la tierra, entonces no había tractores ni camiones ni coches, todo lo motorizado, vino después de los años 30.

El siempre nos decía desde que vino la república que fue el día 14 de Abril del año 1931, entonces yo tenía 12 años y siempre nos decía a todos, que no tardaría mucho en venir una guerra civil como así fue, y las mujeres teníamos que saber todo lo hacían los hombres y por eso quiso que yo aprendiera todo, según se pronosticaba nos quedaríamos solos porque ellos se los llevaban a la guerra como así pasó.

La guerra civil fue una experiencia mala para todos, peor que todo lo que pronosticaban los mallares, así que mi niñez, tan buena por que en casa fui una niña mimada por mis padres como por mis hermanos, todos me mimaban mucho yo se lo agradecía portandome muy bien con todos ellos, mi adolescencia fue maravillosa solo recuerdo cosas buenas a pesar de vivir en un cortijo y con mucho trabajo, como no conocíamos nada más que el día a día que siempre era lo mismo.

La juventud de mis hermanos y la mía fue tan bonita, que nada más tengo buenos recuerdos, que hablando de esto pienso vivo en el pasado, esto lo digo para que mis hijos sepan más ^o menos como fue mi formación y como transcurrió mi infancia digna de ser recordada, ya con 16 años empecé a ser una muchacha bastante agradable para todos mis familiares y parientes que nos rodeaban según decían ellos ni era nada fea y graciosa, ellos me espantaron y no fui

que serian las 12 de la noche él entraba a mi habitación y me despertaba para que yo me asomara a una ventana para que escuchara cómo me cantaba mi novio, él cantaba muy bien, como era pastor de ovejas, tenía que pasar muy cerca de casa, yo que tenía mucho sueño no me aguataba derecha pero mi hermano cogía mi cabeza y me sujetaba en las reja para que yo oyera aquellas coplas tan bonitas y llenas de amor-rayo que es lo que se tiene a los 17 años.

En el día 1 de Mayo de 1936 fue un día muy importante para mí, ese día vinieron a casa los padres de mi novio a pedir^{me} mano, recuerdo que mis padres mataron un cordero y estuvieron en casa todo el día, mi madre en particular hizo muy buen papel, pero para que no fuera todo alegría, mi hermano Paco no estaba con nosotros porque hacía el servicio militar en Africa y faltaba un eslabón a la cadena, para que todo no fuera lo mismo, ellos decían que era mi día y que harían todo lo posible para que yo fuera feliz, cosa que le agradezco siempre.

El día 10 de Mayo del 1936, vino una huelga general que duró 10 días se pedían las 8 horas de trabajo para los trabajadores, nosotros no queríamos hacer huelga pero vinieron los piquetes y nos sacaron del cortijo, nos tuvimos que ir al pueblo cerca de mis tíos maternos, cuando volvimos al cortijo estaba muy sucio y con todos los muebles estropeados, porque los 10 días que duró la huelga, estuvieron viviendo los dueños y ellos^{no} sabían cuidar los animales los dejaban sueltos por toda la casa, además no sabían ordeñar las cabras y en Mayo es cuando tienen más leche, como no se la hacaban se le pusieron las ubas malas, uno de los amos tenía 9 hijos y lo pararon muy mal, por no saber como hera la vida del campo que todo lo que se comía hera producido en el cortijo, entonces ya empezó a cambiar la estabilidad en España porque los patrones tuvieron que acatar las 8 horas diarias, como estaban acostumbrados a que los

obrerros trabajabamos todas las horas que hicieran falta, durante las 24 horas del día lo mejor los hombres estaban trabajando 14 ó 15 horas de arias y claro les costaba trabajo conformarse a lo que tuvieron que firmar, desde el día 20 de Mayo, asta el 18 de Julio fue unos días que se vivió en España mal y bastante desconcertado.

El día 18 de Julio del 1936 fue la subleación de los franquista en Ceuta y Melilla, deseguida vinieron a la península, desintbarcaron en Sevilla aqui en la mitad, mas o menos quedo por los nacionales y la otra mitad por los Republicanos, esta guerra civil duró casi 3 años desde el 18 de Julio asta del año 1936 asta el día 1 de Abril del 1939.

Nosotros como heramos de inquietas a los 25 dias despues de empezar la guerra, tuvimos que salir del cortijo y noscemos resfugiados por las montañas, digamos los tres jovenes y nuestros padres, mis dos hermanes mayores el más grande deseguida lo llamaron a filas, este hermano mio hera de quinta del año 1931 el otro estaba en Melilla que hera de la quinta del año 1935 por lo tanto estubo toda ^{la guerra} con el ejército de Franco estubimos mas de 3 años sin saber nada de el, mi hermano mayor fue muerto en un bombardeo en un pueblo que se llama Pozoblanco de la provincia de Cordoba, esta noticia tan triste la recibimos en el mes de ~~Mayo~~ Mayo cuando ya habia pasado ^{siempre} tiempo que el murio el día 19 de Marzo del año 1937 entonces ya poder imaginar el estado de nuestros padres, con 3 hijos perdidos y cuando supimos algo fue que el mayor, habia sido muerto, el que estaba con el, se encontraba en un Hospital de Castellon de la plana el otro en Melilla, nosotros

se acabaron y todas las ilusiones de la juventud, por lo tanto, mi vida dió un cambio, que yo misma no entiendo, me puse tan contrariada, que estaba en un gran desamparo mal amorada todo lo vió al reves de lo que era, y en este tiempo, aquí en Mollet me salió un novio con el que enamore de él, era 11 años mayor que yo, nos casamos en poco tiempo, él corrió con todos los gastos de la boda, del ajuar mio y suyo, yo no podía poner nada porque carecia de dinero, como refugiada de guerra, en aquel tiempo nos daban dos pesetas diarias por persona, ese dinero no nos servia para nada o para poca cosa, la vida estaba muy cara, todo era de estraperlo mis padres y yo trabajabamos con los payeses en el campo en las temporadas de la recolección de toda clase de cereales, hivas, patatas, habas, guisantes y demas cosas que produce la tierra, además ^{mi} madre y yo nos dedicabamos a coser para los demas, haciamos pantalones camisas y toda clase de ropa, tanto para hombre como mujer o niños, así como para la casa, sabanas, mantiles, cerbilletas, o lo que nos salia las mujeres andaluzas tenemos la gran suerte de que sabemos hacer todo lo que hace falta en una casa y mas de gente humilde, desde que yo nací asta por lo menos en el año 50 no habia ropa hecha en las tiendas, por lo tanto la teniamos que hacer en las curas yo recuerdo que antes del año 36 en casa teniamos que hacer los calcetines y las medias, habia medias hechas para las mocitas y no se podian comprar, su valor heran 3 pts y el jornal de un hombre adulto hera de 4 pts un litro de aceite valia 175^{pts} 1 kilo de pan valia 40 centimos, total que la estabamos pasando mal en aquella época todos los Españoles.

Este hijo mio Antonio desde niño estuvo en la iglesia de monaguillo y le gustaba todo lo que fuera de la religion catolica y apostolica, por esto queria hacer la carrera del sacerdocio, al no ser posible por falta de dinero o por no tener un padrino adecuado no pudo hacer lo que a él le hubiere gustado, en tances para hacer algo para aliviar a los demas, se hizo de juventud obrera catolica, esto fue una decision buena para sus ideas, como en aquellos años en España hacia una dictadura tan dura, que nadie podia pensar diferente de lo que pensaba Francisco Franco que era el ^{gob}governaba en aquel tiempo, que por cierto duró 40 años ni mas ni menos. Mi hijo siguió con sus pensamientos ^{gracias} de esto se metió un poco en politica, ya se juntaban los jovenes de Mollet con los de Barcelona hacian sus reuniones periodicamente, como ya era mayor de edad paró a ser de feccion catolica poco a poco entre todos se metian, en cosas que al gobierno no le gustaba, entonces en el año 1965 en Abril lo metieron preso a él y otros tres compañeros suyos, estuvieron en la carcel 7 meses y fuamos una mala racha, él y nosotros que ya teniamos cuatro hijos mas, Mi hijo José que era el segundo estaba cumpliendo el servicio militar, no podiamos contar con él para nada, nada mas para suplir como nosotros puesto que en casa quedamos con tres niños y mi madre que ya era anciana, mi esposa tubo que ptegar de la fabrica para mas o menos llevar el negocio con la ayuda de unos buenos amigos que nuestros hijos tenían por ejemplo Osbaldo Ibañez, Julian Labra, Pedro Goler y otros muchos mas, en fin todo pasa, y con el tiempo cabi se olvida, pero siempre hay un momento que se recuerda como una cosa muy lejana, pero Dios nos dio buena salud y conformidad para pasar este tiempo,

4. Testimoni de Mari Carme Molina Mejias:

El meu germà Antonio Martinez Mejias va néixer el 31 de juliol de 1939, acabada la Guerra Civil Espanyola. Ens anem l'any 65, que va ser quan a ell el van agafar per a presó. Que jo recordi, el meu germà va estudiar a Barcelona perquè va tenir un accident, i, aleshores, de la feina de Mollet el van destinar a Barcelona, i ell allà va anar a l'escola industrial. D'allà, ell s'ajuntava amb uns xicots de la JOC (Joventut Obrera Catòlica). Ell, després, el van destinar aquí a Mollet amb un petit comerç, i tenia una ciclostil, màquina que s'estilava en aquella època, per a fer els catàlegs i

coses de la seva feina. Aleshores, amb aquells xicots, que en van enganxar a 5, els van empresonar. Primer van agafar a 4, els van apallissar fins que van parlar, i després van agafar al meu germà, que també el van apallissar, però no va parlar. A tots 5 els van tancar per propaganda il·legal on demandaven drets laborals què, en aquella època, en l'època franquista, era considerat il·legal. A casa meva aquell moment va ser caòtic. Jo tenia 13 anys, aleshores es van presentar de nit. Van venir amb el "sereno", van picar i, no sé... Com la cançó de la Maria del Mar Bonet (fent referència a "Que volen aquesta gent") a les 3 de la matinada van trucar a la porta, i se'l van endur. Se'l van endur cap a la comissaria de Barcelona, i de la comissaria de Barcelona el van passar a la Model. A la presó Model va estar empresonat 9 mesos. I a Madrid, on li van fer el judici, va estar com un mes, més o menys. Ell, almenys, va resultar absolt, vam rebre un telegrama. Però es va passar 10 mesos a la presó per posar la màquina per crear la propaganda que es llençava pels balcons, i per demanar pels drets dels treballadors.

Van ser 10 mesos on va trontollar l'estabilitat familiar. L'avi Paco (fent referència al seu pare) va deixar de treballar a la fàbrica, per dedicar-se al negoci del meu germà empresonat. Els amics venien sense cobrar per ajudar, i, és clar, jo quan vaig acabar el col·legi, estava allà per fer les factures, les comandes... I després, quan ell ja va sortir, i jo em vaig casar, van començar l'avi (referint-se al seu marit) i l'Antonio ha exercir de "recaders". La meva entrada a treballar, va ser allà, sense seguretat social ni res. L'Osbaldo em va ensenyar a fer les factures, escriure a màquina, portar els llibres de comptabilitat... Al final, és el que més m'ha agradat a mi. Clar, els veïns ens van ajudar molt, l'església també... Però bé... Botigues també, ens vam quedar "a dos velas". Un negoci que s'havia de pagar cada mes, com la teva mare; les factures, havies de vendre, i clar, el meu germà no estava, durant 9 mesos... Jo tenia de 13 a 14 anys. Amb 13 anys vaig anar a treballar allà. Perquè, és clar, el xicot que estava allà, l'Osbaldo, que treballava a l'ajuntament, i a les tardes m'ensenyava, jo i ell ho fèiem de gratis. Quan ja el tiet Antonio (fent referència al seu germà) va sortir fora sí que em pagava. Jo vaig estar treballant amb el tiet Antonio fins que va néixer la teva mare.

No podíem deixar de servir en aquella botiga, ja que de Barcelona on agafàvem les peces, ho transportàvem a Palma i a Madrid, i després als tallerets d'aquí a la vora que venien i compraven. Va ser una enfonsada de la família perquè ell ho portava tot i se'l van emportar. El tiet Josep (fent referència al seu altre germà, també més gran)

estava fent la mili, que havia marxat l'any anterior, vull dir, ens vam quedar sense sou de dues persones, quan n'érem 8. Ja havia nascut el tiet Juan (fent referència a un dels seus germans petits), i érem l'avi i la iaia (fent referència als seus pares), la meva àvia, ells dos (fent referència als seus germans que no hi eren) i nosaltres 3 (fent referència als 3 germans més petits)... Érem 8, i sense dos sous, i l'avi en haver de plegar i haver d'anar allà... Va ser una miqueta caòtic, però bé, es va superar.

5. Correspondència amb la Conselleria de Justícia:

Pregunta respecte les accions del departament de justícia envers la memòria històrica:

Assumpte: Informació sobre l'us dels pressupostos en memòria democràtica

ID: BVVM0XFWT-1 | Data de creació: 13/11/2021 | Estat: Tancada | Data d'estat: 18/11/2021

Sol·licitud | **Esdeveniments i comunicats** | Resposta

Tema: Justícia

Subtema: Memòria democràtica

Detall

Bon vespre, Em presento, sóc en Genís Hernández Palau, estudiant de 2on de Batxillerat, i actualment em trobo realitzant el meu Treball de Recerca. Aquest té com a eix central: la memòria democràtica de la meua ciutat, Mollet del Vallès; i el tractament d'aquesta des de les administracions públiques i la ciutadania. Actualment s'han aprovat els pressupostos de la Generalitat. Com ha publicat la seva conselleria, i la consellera Ciuró, un dels eixos estratègics dels pressupostos és la memòria democràtica. Mitjançant aquesta font, i per a complementar el meu treball, m'agradaria sol·licitar si podria rebre informació sobre les diferents accions que es duran a terme envers la memòria democràtica, per part del seu departament. Si els ajuntaments tenen algun tipus de recurs econòmic pel tractament de la història de la seva ciutat. O si pogués contactar amb algú del seu departament especialitzat en aquest tema (preferiblement a les tardes, a partir de les 15.00h ja que pels matins curso batxillerat). Moltes gràcies per la seva atenció.

Resposta del departament:

Assumpte: Informació sobre l'us dels pressupostos en memòria democràtica

ID: BVVM0XFWT-1 | Data de creació: 13/11/2021 | Estat: Tancada | Data d'estat: 18/11/2021

Sol·licitud

Esdeveniments i comunicats

Resposta

Data resposta: 18/11/2021

Detall

Senyor, En relació amb la vostra consulta, us desglossem la informació sobre el pressupost. - Actuacions emmarcades en el Pla de fosses, destinades a la recerca, localització i recuperació de les persones desaparegudes: 880.000 €. - Subvencions a universitats i centres de recerca per a l'elaboració de treballs tècnics de recerca: 104.500 €. - Subvencions a ens locals per a polítiques de Memòria Democràtica, de la Direcció General de Memòria Democràtica (DGMD): 216.000 €. - Obres de consolidació i rehabilitació del Poble Vell de Corbera d'Ebre: 212.000 € del Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre (COMEBE) i 100.000 € de la DGMD. - Difusió i divulgació de les polítiques públiques de memòria democràtica: 150.000 €. - Memorial Democràtic: 2.017.800 €. No obstant això, podeu recuperar la intervenció de la consellera a la Comissió de Justícia del Parlament de la setmana passada: https://www.parlament.cat/ext/ftp=700:15:0:::15:P15_ID_VIDEO,P15_ID_AGRUPACIO:13205717,17489 (46') Tant la Direcció General de Memòria Democràtica com el Memorial Democràtic convoquen anualment subvencions per als ens locals per a actuacions adreçades a la recuperació d'espais i la difusió o divulgació de la memòria democràtica. Podeu trobar-ne més informació en aquest enllaç: <http://memoria.gencat.cat/ca/tramits/detalls/tramit/21200-Subvencions-a-projectes-dactivitats-commemoratives-de-recerca-i-de-difusio-de-la-memoria-democratica> Esperem que aquesta informació us sigui útil i restem a disposició vostra per a qualsevol altra qüestió. Atentament, Direcció General de Memòria Democràtica Departament de Justícia <http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/memoria>

6. Enquesta:

Memòria Històrica Mollet del Vallès

Hola! Aquest és un qüestionari per a un Treball de Recerca de segon de batxillerat. Aquest qüestionari està dissenyat per a conèixer el nivell de la ciutadania respecte a la història molletana durant la Guerra Civil. Endavant!

genishernandezpalau@gmail.com (no compartit)

[Canvia de compte](#)

* Obligatori

Quina edat tens? *

0 - 18 anys

18 - 40 anys

Més de 40 anys

Resideixes a Mollet del Vallès? *

Sí

No

Sabries dir qui va ser Josep Fortuny, en el context de la Guerra Civil? *

La vostra resposta

Tens consciència que a Mollet del Vallès es van produir 2 bombardeigs durant la guerra civil? *

- Sí
- No
- Només era conscient d'1 bombardeig.

Sabries indicar on es van produir aquests bombardeigs? *

La vostra resposta _____

Sabries reconèixer aquest lloc, i dir quina història té? *

La vostra resposta _____

Sabries dir la quantitat aproximada de soldats molletans, víctimes durant la Guerra Civil? *

- 0-40
- 41-80
- 81-120

NOMÉS CONTESTAR SI ETS DE MOLLET: Has vist de part de l'Ajuntament de la ciutat alguna informació sobre la història (de la ciutat) durant la guerra civil?

Sí

No

Si has respost "Sí" a l'anterior, quina?

La vostra resposta

NOMÉS CONTESTAR SI ETS DE MOLLET: Consideres que és important mantenir la memòria històrica de la ciutat viva?

Sí

No

Si has respost "Sí" a l'anterior, per què?

La vostra resposta

Envia [Esborra el formulari](#)

No envieu mai contrasenyes a través de Formularis de Google.

Google no ha creat ni aprovat aquest contingut. [Informa d'un ús abusiu](#) - [Condicions del Servei](#) - [Política de privadesa](#)

Google Formularis

7. Entrevista amb els grups polítics de Mollet del Vallès.

Presentació:

Joan Daví Mayol va néixer el 12 de març de 1959. És llicenciat en dret per la UAB. Diplomant en Gestió Hospitalària per ESADE. Té un postgrau en Direcció i Màrqueting d'Empreses Turístiques per la UOC. També és diplomant en gestió de Centres Artístics i Culturals per ESADE. I té un postgrau en Gestió, Administració i Govern Local per l'ACM-UAB. Ha exercit de professor de Dret, i com advocat. Ha ocupat diferents càrrecs institucionals. És regidor de l'Ajuntament de Mollet del Vallès des de 2007, i actualment representa a Junts per Catalunya - PDECat.

Iván Garrido García va néixer el 9 de juliol de 1991. Té la llicenciatura en dret per la UAB. Té un màster en Dret Digital i de la Societat de la Informació per la UB. També té un màster en dret de les TIC, Xarxes Socials i Propietat Intel·lectual, per ESADE. Exerceix com advocat des de l'octubre del 2014. Actualment, també exerceix com a regidor en l'Ajuntament de Mollet del Vallès per la formació Ciutadans, des del maig del 2019.

Marina Escribano Maspons va néixer el 2 d'octubre de 1979. És llicenciada en Ciències Polítiques i de l'Administració per la UAB. Pel CIDOB té estudis en relacions internacionals. Consta de formació en l'àmbit de la contractació pública, transparència, protecció de dades, funció pública i altres àmbits de l'administració pública local. També té altres formacions teatrals i en idiomes. Des del 2004, ha exercit com a treballadora pública a l'Ajuntament de Santa Eulàlia de Ronçana com a Tècnica d'Administració General i com a secretària municipal Habilitada. A les eleccions municipals de 2019 va sortir elegida com a regidora pel grup municipal Mollet en Comú a l'Ajuntament de Mollet del Vallès.

Raúl Broto Cervera va néixer el 30 de gener de 1988. Té el postgrau "Big data management and analytics" per la UPC. Té el màster en enginyeria informàtica per la UOC. És llicenciat en Enginyeria de Telecomunicacions Superior. I recentment ha cursat el grau de ciències polítiques per la UNED. Des del setembre de 2011, fins a l'agost de 2015 va treballar en l'empresa privada. I des del maig de 2015 fins a l'actualitat ha treballat com a regidor, amb funció de govern, amb les carteres de: educació, ocupació, joventut, TIC, projectes europeus i agermanaments, i el CEM. Actualment és regidor pel grup del PSC, com a quart tinent d'alcaldia i coordinador de l'àrea d'economia, innovació i serveis generals.

Oriol López Mayolas va néixer el 20 de juny de 1978. És llicenciat en estudis de la filologia Catalana per la UAB, i té un màster en direcció de Comunicació per la EADA. Des del 2001 al 2015 ha exercit com a corrector de textos i redactor de cròniques a diferents revistes. Com a mestre de llengua catalana, i impartint diversos tallers sobre la llengua i el seu ús, i finalment en l'empresa privada familiar. Exerceix com a regidor i portaveu pel grup Ara Mollet ERC – MES a l'Ajuntament de Mollet del Vallès.

ENTREVISTA:

- A l'any 2007, es va aprovar al Congrés dels Diputats la Llei sobre la Memòria Històrica: "La Ley sienta las bases para que los poderes públicos lleven a cabo políticas públicas dirigidas al conocimiento de nuestra historia y al fomento de la memoria democrática" Font: BOE núm. 310, de 27/12/2007, de la llei 52/2007.

Creu que des de l'Ajuntament de Mollet s'ha treballat per poder implementar aquesta Llei?

Joan Davi: S'ha treballat i, a més a més, s'ha treballat més que a altres municipis de l'àmbit de Catalunya i de l'Estat Espanyol. S'han fet, no des del 2007, sinó des d'abans. El fet d'haver tingut un alcalde com en Fortuny que va ser afusellat com a represàlia després de la guerra civil, doncs és una cosa que la ciutat l'ha tingut sempre molt present. Hi ha hagut també molta gent que ha anat a l'exili, i això la ciutat també ho ha tingut present. I no només pel fet d'aquesta llei, sinó que ja n'hi havia hagut abans, es feien escrits i es feien articles; hi ha una revista, que és la revista "Notes" en la qual hi han articles que tenen relació amb això, justament per no oblidar el que havia passat.

Ivan Garrido: Ivan Garrido: Mira, en primer lugar tenemos que decir como se aprobó esta ley. Esta ley se aprobó en el congreso de los diputados, como bien has dicho, con 185 votos a favor, i 137 en contra. En contra tuvimos tanto al partido popular, que en ese momento tenía una representación mayoritaria porque estamos en un contexto que podíamos decir de bipartidismo más duro antes de esta oleada, a partir de 2014 con el surgir de los nuevos partidos, como podemos y ciudadanos. Y también votó en contra ERC. Es decir, fue una ley, muy, digamos, debatida. No fue una ley aprobada con un amplio consenso, porque 185 diputados sí, es mayoría, pero no es un amplio consenso, entonces tenemos que contextualizar esto primero. Y, el momento en que se aprueba esta ley, esta ley se aprueba en 2007, impulsada por un gobierno socialista que había ganado las elecciones si no recuerdo mal el año anterior, que fue el primer gobierno de Zapatero. Y se aprueba tras 30 años de haber acabado el franquismo, y después de 70 de la Guerra Civil. Una ley que en su momento se pudo considerar sea necesaria o no. Entonces, por un lado tenemos la división en la votación; que en contra votaron PP y ERC, que en común tienen

bastante poco. Y el momento, que también hay que recordar que el gobierno de Zapatero no fue el primer gobierno socialista, hemos tenido los casi 16 años seguidos del gobierno de Felipe Gonzalez que también era socialista. Nos podemos plantear si era necesaria esta ley, o que aportaba esta ley. Pero esto más o bien como reflexión. Entonces, a tu pregunta, des del 2007, decir que han pasado 14 años; creo que en 14 ha habido tiempo suficiente para implementar una ley, ha habido acciones que si que se han hecho des del ayuntamiento, no se si se han hecho todas porque no conozco en profundidad la ley de memoria histórica. Y aquí en Mollet podemos decir que tenemos el Centre d'Estudis Molletans i el Centre d'Estudis per la Democràcia Jordi Soler Tura; Jordi Soler Tura pare de la constitució. Hi ha 8 pares de la constitució a tota Espanya, i aquí, a Mollet, tenim la sort de tenir-ne un. S'ha fet el suficient o no, jo crec que això la pregunta hauries d'enfocar-la més a l'equip de govern, sobretot per la part socialista del govern actual que tenim a l'ajuntament de Mollet; perquè al final són els que porten governen des del 2007, i abans, i ells ho sabran millor. Tot el que s'ha fet, perquè s'han fet coses; no només aquí, sinó a Barcelona, teníem carrers, o algunes figures o símbols que podien ser de l'època franquista, i s'han canviat. El problema és fins a quin punt hem de canviar aquest tema. En el mandat anterior, es va demanar per un grup municipal, modificar en base a la llei de memòria històrica l'avinguda burgos de Mollet, que la tenim aquí al costat de l'ajuntament. Ells deien que clar avinguda burgos, havia de canviar-se per avinguda de la república catalana. Això és una proposta, que es va presentar en ple de l'ajuntament, si vols et busco les dades i te les envio. Per a què es vol canviar Burgos? Perquè diuen, diuen que, tot i que això jo no ho se perquè vaig néixer l'any 1991, ja havia acabat la Guerra Civil, ja havia acabat el Franquisme i, sincerament, que des de l'ajuntament estem tot el dia, o, de tant en tant, parlant del Franquisme, a mi m'avorreix, i no m'aporta res. Jo crec que des de l'ajuntament ens hem de preocupar per altres temes, des de la meva visió de política municipal. Dit això, es va comentar que s'havia de canviar el nom de l'avinguda burgos, perquè segons diuen per aquí van entrar les tropes franquistes, el bàndol nacional en la nominació de l'època, a la ciutat de Mollet; i clar, decir burgos, que va ser on van iniciar l'alçament militar, s'havia de canviar. Burgos es una ciudad de España, es una ciudad perfectamente legitima. No tenemos que vincular Burgos al Franquismo. ¿Por que tenemos que cambiarlo? ¿Por aplicar la ley de memoria histórica? ¿Es esto lo que busca la ley de memoria histórica? ¿Interpretamos una ley? Cuando leemos

una ley no hay que quedarse con el articulado, o con la parte del texto que tú has leído; que sí, que es la que recoge lo que dice la ley, no te lo estoy criticando ni mucho menos. Pero una ley se ha de interpretar en todo su conjunto, y sobretodo en su debate. ¿Para que se aprueba esta ley? que eso es lo que se debate en el congreso y no queda reflejado. Hay que entender el contexto. ¿Que hay que reparar a las víctimas del franquismo? correcto. ¿Que hay que eliminar todos aquellos emblemas que tenemos del franquismo? Correcto. Por ejemplo la avenida diagonal de Barcelona, antes se llamaba avenida del generalísimo. ¿Hay que cambiarlo? Correcto. ¿Hay que reparar a las víctimas en la medida de lo posible? Si. ¿Pero sacarlo cada día?

Marina Escribano: Crec que s'ha treballat tímidament, en la part que pot abarcar un municipi, i, per tant, una administració local. Però tímidament, falta també més desplegament per part de l'Estat, per part de la comunitat autònoma, i cada administració allò que li pertoqui. Jo crec que hi ha una voluntat, però falten bastantes accions.

Raul Broto: Doncs jo crec que sí. Que s'està fent una bona feina, i s'està fent des de molts anys, i l'exemple més clar és que l'ajuntament de Mollet té un organisme, que és el centre d'estudis molletans, que precisament vetlla pel manteniment i la recuperació d'aquesta memòria històrica. A més es fan molts actes de ciutat, com pot ser l'acte homenatge a les víctimes dels camps de concentració a Mauthausen; com pot ser l'acte en homenatge als immolats en les diverses guerres, que és també en homenatge a la mort de Lluís Companys. És fan també xerrades, activitats, per tant, a Mollet es fa una bona feina. Sempre podia ser millor, òbviament, però jo crec que la feina que es fa és molt positiva.

Oriol Lopez: Abans de res, parlar que aquesta llei de l'any 2007, com tu dius, el partit en el qual jo milito la va votar en contra; i, per tant, nosaltres no vam donar suport a una llei que havia de ser moltes altres coses, i que creiem que no va fer net al que va passar a partir de l'any 75, i amb la constitució de l'any 76. Vàrem tenir una transició sense ruptures, on el franquisme sociològic, i el franquisme imperant, va seguir manant; no en les eleccions pròpiament perquè es van votar altres partits i va haver-hi llibertat de vot. Però sí que es pot dir que en el món judicial, en el món

eclesiàstic, en el món econòmic, la mateixa gent que manava allà, va seguir-ho fent. Pel que fa doncs a l'ajuntament de Mollet del Vallès, em preguntaves si s'ha treballat per poder implementar aquesta llei. Jo crec que s'han fet coses, sobretot a través del Centre d'Estudis Molletans, que ha estat l'aparador a partir del qual s'ha anat recuperant la memòria històrica de la ciutat; però també penso que es podria haver fet molt més.

El seu grup municipal està treballant per la recuperació de la memòria democràtica i històrica de la ciutat?

Quina estratègia té el seu grup per desenvolupar la Memòria Històrica?

Joan Daví: És recordar, de tant en tant fer-ho i posar-ho davant del ple, assistir als actes commemoratius, intentar que aquesta llei de la memòria sigui una llei que també reconegui el que es va fer malfet després de la guerra civil, i cal recordar-ho sempre que es pugui. I fer propostes a l'ajuntament, en el moment que calgui, i incidir més en què la gent no obli i conegui el que va passar fa poc.

El grup municipal, en aquest cas com a portaveu ha fet algun article quan van commemorar els 80 anys de la guerra civil, tant a la revista notes, com al museu Avelló. I també s'han realitzat les intervencions oportunes en ple municipal.

Iban Garrido: Ja et dic que a l'ajuntament de Mollet avui tenim dos regidors de 25, amb dos regidors, els dos som advocats i tenim la nostra feina particular, per tant, el que et puc dir és que el temps que tenim és limitat. Dos regidors de 25 hem de tenir clar els temes que volem treballar perquè clar no podem abarcar-ho tot, i aquest tema no és una prioritat per nosaltres. I això va lligat amb el qual t'he explicat abans, sobre el que crec que s'ha de tractar als plens i als diferents organismes de l'ajuntament, tot el que va lligat amb nosaltres, amb el grup municipal, i amb mi mateix, el que ens preocupa és la gestió diària de l'ajuntament, l'estat de la ciutat, i com fem propostes per millorar l'estat de la ciutat. A mi em preocupa més el deute que té aquest ajuntament, que em sembla si no recordo malament que és del 60% del pressupost; que no com es tracta el tema de la memòria històrica, o com es tracten els temes de vint mil coses més. Avuí, per exemple, s'ha fet una proposta en la junta de portaveus per parlar d'un fet que ha ocorregut al Sàhara. Hem parlat del Sàhara,

d'Israel, de Colòmbia... el que em preocupa a mi, com a regidor de l'ajuntament és l'estat de la ciutat, la gestió municipal, i com fer millors propostes. A la teva pregunta, si tenim alguna estratègia, o estem treballen aquest tema, no. És un no rotund. Som el segon grup més petit, tenim un recurs més limitat de temps, i no és una prioritat.

Marina Escribano: Nosaltres, hi ha un element cabdal, que és que sempre que hi ha un grup, alguna entitat, alguna associació, alguna proposta concreta d'altres àmbits que ens arriba, sempre que li podem donar ressò, sempre que li podem donar veu, sempre que ho podem convertir en una moció perquè es faci al ple; o sempre que podem donar veu a aquestes reivindicacions, ho fem. Perquè apostem per la memòria històrica, i allà on abarca l'acció del grup municipal, ho fem. I, d'altra banda, tenim, no només des del grup, sinó també des de l'organització de Mollet en Comú, molt clar el que és la importància que va tenir la segona república. Per tant, cada any, des de fa 15 anys o més, que estem celebrant cada 14 d'abril la proclamació de la república i, per tant, per nosaltres és un acte de memòria històrica, que el fem al carrer, i que també el portem a la institució.

Raul Broto: El nostre grup és el grup que està al govern des de fa 34 anys, per tant, és en part qui ha construït això. Un govern socialista va crear el Centre d'Estudis Molletans, es va crear la revista "Notes", i s'han anat fent aquestes activitats. Per tant, penso que sí, que ho estem fent, de fet qui va aprovar aquesta llei va ser un govern socialista, qui ara està treballant una nova llei de memòria democràtica, que encara va més enllà, també és un govern socialista, i evidentment el nostre partit ha estat protagonista en aquesta història recent del nostre país. Ja sigui a la segona república, abans, després, a la transició, i a la democràcia. Per tant, per nosaltres és un tema molt important i a nivell local també considerem que ho és.

Oriol Lopez: Nosaltres fem diverses coses. ERC, partit que ha fet ara 90 anys d'història, que es va crear l'any 1931, ha Mollet primer, a través del centre catalanista republicà, que es va adherir a ERC, a nosaltres sempre ens agrada recordar tota aquella gent, regidors, alcaldes o no, que van actuar als anys 30, i que, per tant, van proclamar la segona república, fins a l'any 39, fins a la invasió franquista. Nosaltres recordem, sempre que podem, l'alcalde Feliu Tura, l'alcalde

Fortuny, personatges jo crec que molt interessant com en Joan Ambròs Lloada, en Joan Pelegrí Pi, en Jacint Marquina... o molta altra gent que va ser represaliada. N'he dit uns quants, però hi va haver molts d'altres. Hem intentat sempre portar tots els temes que hem cregut convenients al ple. Fa poc vam portar el tema dels Stolpersteins per portar allà on havien treballat o nascut, persones que havien mort als camps de Mauthausen, o per exemple, l'alcalde Josep Fortuny; o, per exemple, ara que fes memòria, també vam portar una proposta, deu fer uns 4 o 5 anys, perquè l'ajuntament de Mollet d'adherís a la querella argentina; que es una querella que una jutgessa argentina aquesta portant per crims contra la humanitat, entre ells a un personatge que encara es viu, en Rodolfo Martin Villon. Vam portar també una moció perquè es reedités, i ha sigut així, el llibre que havia tret el CEM sobre Josep Fortuny i Torrens, l'alcalde afusellat. I per acabar, sempre que podem, portem temes de memòria històrica; ja sigui això, com temes nacionals. Hem portat moltes vegades temes d'en Lluís companys, o d'altres represaliats.

D'altra banda, he pogut observar que en altres municipis, com Parets o Granollers de la nostra mateixa comarca, s'han iniciat en el projecte Stolpersteine per fer un record a les seves víctimes i represaliats. Com és que a Mollet encara no s'ha donat un fet similar, o igual que aquest, tenint en compte la nostra història?

Joan Daví: Em sembla que, pel que ens diuen, s'ha demanat en el ple, i es va aprovar una moció en aquest sentit; i sembla ser que hi ha com una llista d'espera per fer-ho, perquè també depèn de la Generalitat de Catalunya la col·locació d'aquestes plaques. Se'ns ha dit que estem en llista d'espera, i que en el moment que ens toqui s'haurà de fer. En tot cas sinó serà qüestió de tornar a trucar a la porta de la generalitat, o a qui sigui, perquè es posin les piles en aquest aspecte.

Iban Garrido: Hem de mirar, quin grup, o quin govern, de Parets i Granollers ho va proposar, per entendre la situació. Aquí a l'ajuntament de Mollet, el 2019, el grup ARA-ERC-MES, va presentar una proposta per a què aquest és treballés. Ara ha passat un temps, i en la junta de portaveus es va preguntar sobre això al govern municipal, a veure si s'estava fent, i ens van comentar que estaven treballant en això. Quina explicació? No ho sé. També hem de dir que els Stolpersteine és una forma

de recordar a les víctimes de la guerra civil i el Franquisme, però hi ha els altres, monuments que són públics, per lo tant no li posaria més importància.

Marina Escribano: Doncs és una bona pregunta. No ho sabem per què. És una proposta que es va portar des d'un altre grup municipal al ple, que vam donar suport; jo diria que tothom hi va donar suport. I quan s'ha reivindicat que passava amb això, des de l'equip de govern se'ns ha dit, si no recordo malament, que hi havia molta llista d'espera perquè aquest es fes efectiu. És un tant estrany.

Raul Broto: Aquí passa una cosa, i és que sempre pensem que el jardí del veí és més verd, i sempre pensem que el que fan a altres llocs és millor, i és cert que a Granollers fan una molt bona tasca de memòria històrica, que van tenir també uns bombardejos que van coincidir en dia de mercat, i van matar també a moltes persones, i a part d'això, moltes altres activitats de memòria històrica. Però, per exemple, a Parets jo no tinc constància de què se'n fan tantes activitats, com les que es fan aquí Mollet. Com he dit aquí tenim el CEM, que fa durant tot l'any moltes activitats, com la revista notes, les jornades del CEM o tot el que tracta de memòria històrica de la ciutat, des del punt de vista polític, el període del qual estem parlant, o fins i tot des d'abans, com personatges tan importants per la ciutat de Mollet com va ser Vicenç Plantada, com persones rellevants com Frederic Ros... Per tant, penso que la feina que es fa a Mollet, quant a memòria històrica com a ciutat, difícilment a Catalunya podem trobar municipis amb aquest nivell. Segur que n'hi ha que fan menys, o més o millor. Referent al Stolpersteine, és un projecte que des de l'àmbit de Mauthausen ens el van proposar fa ja 3 anys; i nosaltres quan ens el van proposar ens vam posar en contacte amb el Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya, i ens van comentar que no tenien recursos per tirar-lo endavant, que ens posaven a la llista d'espera. Bé, doncs portem 3 anys en aquesta llista d'espera. Paral·lelament, des del grup d'ERC també el van proposar i bé, diuen que és a proposta d'ells, però nosaltres ja abans ho havíem demanat. Per tant, ara estem a l'espera que la Generalitat pues posi recursos en aquest tema tan important, i puguem tenir les llambordes stolpersteine a Mollet.

Oriol Lopez: doncs mira, quan la gent ERC de Mollet, vam saber que hi havia una associació, com és el memorial democràtic, que feien aquestes pedres i ara això és

un tema europeu i mundial, es tracta de pedres de metall que es posen a terra, normalment, i que recorden l'espai on vivia o treballava una persona que va ser represaliada, normalment morta, fos aquí o als camps nazis. Per quan ho vam veure, ja farà uns 2 anys i mig o tres, vam portar una moció a l'ajuntament on vàrem dir que es fes, es posés una pedra Stolpersteine per l'alcalde Josep Fortuny, i també pels 5 molletans morts als camps nazis. Ens vam posar en contacte amb l'associació, i estem en contacte permanent, perquè la moció va ser aprovada; però creiem que el govern de mollet no posa tot l'esma que hauria de posar perquè això tiri endavant. De fet, les últimes notícies que tenim és que aquest mes de desembre, per tant, ben aviat, la pedra Stolpersteine per l'alcalde Fortuny ja hi podrà ser. Nosaltres i l'associació ja hem manat que sigui posada a la plaça prat de la riba, que és el lloc on va fer d'alcalde, i és el lloc on treballava, perquè ell era pastisser i allà és on treballava. No hem tingut resposta encara de part de l'ajuntament i no sabem per part del govern on la volen posar.

Una part del meu treball de camp ha consistit en la realització d'una enquesta per contrastar les meves hipòtesis generals, i complementar aquestes entrevistes.

M'agradaria que comentéssim alguns dels resultats – veure 5.3.1 –

En una pregunta em qüestionava si la població era conscient dels bombardeigs de Mollet. Hi havia 3 respostes possibles: Si, amb 63 respostes. No, amb 64 respostes. O només n'era conscient d'1, amb 66 respostes.

Com valora vostè el desconeixement d'aquests fets (els bombardejos) per gran part de la població de Mollet? I què creu que s'hauria de fer per redreçar aquest desconeixement?

Joan Daví: De fet, a veure, veig el fet que hi hauria el doble de població que coneixia com a mínim un bombardeig, més que els que no tenien consciència de cap, per tant, no és un mal resultat, però és evident que s'haurà de fer actuacions perquè aquests "64 no" siguin més conscients, i sàpiguen el que va passar en els darrers anys de l'època de la guerra civil.

Ivan Garrido: Home, pel que estic veient en aquesta enquesta tenim un terç de la població enquestada que considera que sí que va haver-hi un bombardeig. I una

tercera part que no. Jo ho conec, però, sincerament, jo ho conec per la meva vinculació amb l'ajuntament com a regidor. És a dir, si a mi m'hagueren preguntat quan estava fent el meu TDR si sabia, m'interessava algun tema de la guerra civil, jo hagués dit que no, i menys de Mollet, perquè no en coneixia. Ara sí que conec, la qüestió és fins a quant de temps hem d'estar recordant, o commemorant això. Jo crec que és important recordar això perquè no torni a passar, però aquesta premissa "hay que recordar para que no se repita" no és certa del tot. Perquè, com s'ha parlat fa quatre dies perquè és el dia de la hispanitat, el que va succeir per part de Colon a Amèrica. Però ens enrecordem de les atrocitats que van fer els Romans amb els Ibers? Nos acordamos de las atrocidades que hicieron entre griegos y romanos? No ens enrecordem. Per tant, si tenim aquesta història recent... Fins quan és història recent? Jo vaig néixer el 1991, m'interessa més el món digital, que no el que va succeir a la guerra civil. Per tant, que podem dir d'això, que hi ha gent que ho sap, però la pregunta és quin interès té en això. I l'altre és l'interès que s'utilitza de forma partidista, perquè ara fa quatre dies comtats, es va treure a Franco del Valle de los Caidos, "pos vale". Em sembla fantàstic, podem preocupar-nos del deute que tenim amb el PIB? O d'altres temes que tenim com a país per treballar. La pregunta tenia que ser que podem extreure d'això? I quin interès tenia la població en aquest tema.

Marina Escribano: La valoració que faig es negativa. Perquè la història del poble l'hem de saber, i la història del que ha passat s'ha de saber; i a partir d'una certa edat ja s'ha de tenir com a mínim un cert coneixement. El fet que un sigui conscient que van ser un o dos bombardejos, això no seria preocupant, en tot cas seria un matís o un detall; però que és sapiguès. Que tansols passejant pel poble és reconeguès aquests indrets perquè hi ha escultures, hi ha un espai que ho recorda... Això sí que hauria de ser una cosa que fos majoritària. Com s'hauria de resoldre això? Per la via de primer, més accions per part de l'ajuntament, però també una part de col·laboració estreta amb les escoles i els instituts. És bàsic que a les escoles i els instituts, a les aules, es treballi la memòria històrica.

Raul Broto: Bé, doncs, jo crec que això no és una bona dada, perquè realment és un fet molt important que es va produir a la ciutat, i que les persones ho haurien de conèixer. Però jo ho englobo dintre d'un tema més general de la nostra societat, i és que ens costa molt mirar enrere, i recordar el que ha passat. I igual que podem parlar

de la Guerra Civil, o la dictadura, també podem parlar d'un tema recent d'aquests dies, que fa 10 anys del final d'ETA, i unes enquestes del país basc, que els joves no saben que es ETA, quan és una cosa molt més recent, i molt més propera per a ells. Llavors, aquests bombardejos que van tenir lloc fa 80 anys, entra dintre de lo habitual segons la societat que tenim, que la gent no ho conegui. Jo crec que aquí la solució és, bàsicament, millorar el que és la comunicació i l'educació, i fer a les escoles una millor feina d'aquesta educació en memòria història. I això no és cosa només dels instituts, sinó que aquí hauríem de treballar-ho entre els instituts, els centres d'estudis municipals i l'ajuntament per poder fer algun programa, jornades, o algun tipus de formació que pugui atacar aquest tema.

Oriol López: Sobre els dos bombardejos de Mollet, sobretot d'un d'ells, se'n va fer un documental, se'n va parlar. El CEM n'ha parlat, va haver-hi l'inauguració, a l'espai on va caure la bomba, els 4 cantons, a l'entrada del parc de Can Mula. Jo mirant una mica les respostes que ara veig aquí, veuria que més o menys, un 70% de la població seria conscient d'un bombardeig. Per tant, entenc que és el bombardeig dels quatre cantons, on van morir, si no recordo malament, gairebé una vintena de persones. Entre els que van morir allà, l'Enric Rosers, un metge amb una filla seva; que va ser president d'ERC, i, per tant, recordem molt bé el fet. Que un 70% de la població tingui consciència que va haver-hi un bombardeig a Mollet, crec que està prou bé. Després hi va haver el bombardeig, dies abans de l'entrada de les tropes franquistes, al gener del 39, que va afectar una mica la zona del barri de l'estació de França, i una mica la zona que ara diem riera seca; van matar 4 o 5 persones més, treballadors diversos. Jo penso que la dada del 70% de persones que saben que va haver-hi un bombardeig, i que crec que l'identifiquen amb els dels 4 cantons, penso que està bastant bé. Que es podria fer més? Segur que sí. Que es podria parlar més? No sé si es fa o no, nosaltres algun cop ho hem demanat, però seria bo que als instituts de la ciutat com a mínim és pogués passar a tots els joves de la ciutat, és pogués passar el vídeo que va fer el CEM pels bombardejos.

Com es valora el fet que hi hagin més respostes dels enquestats quant al desconeixent aquest fet? Com valora que una gran part dels enquestats joves no siguin conscients de la memòria històrica de la seva ciutat?

Joan Daví: Perquè el fet de tenir una placa i un element commemoratiu, com és el del parc de can mula on va caure la bomba, la gent té molt present aquesta bomba; però, en canvi, les que van caure en el segon bombardeig que van caure darrere de la zona de les pruneres, probablement la gent no en té consciència perquè no està tan explicitat amb un monument commemoratiu. Es diferencia amb els 4 cantons perquè allà no hi ha res que ho indica.

Respecte als joves, possiblement això deu ser perquè la gent jove viu molt en el present, i pensen més en el futur, que no pas en coses passades. I si a la seva família o coneguts no els hi va tocar de prop, a vegades les coses no es coneixen o s'arriben a oblidar. I també perquè possiblement ens cal ser-hi a les escoles o en altres àmbits, per recordar tot el que va passar. Perquè si s'expliquen bé i es recorden, aquesta és la manera de què no tornin a succeir.

Ivan Garrido: Per mi em semblen unes xifres baixes. Jo crec que hauria de ser el 90 o el 95% dels joves. Si tu li preguntes al meu pare que va tenir un avi que va estar involucrat en el tema de la guerra civil, i això li preguntes fa 50 anys; doncs el meu pare tu li preguntes pel que li va passar al seu avi, i ho sap perquè el va afectar amb 15 anys. Però als joves d'ara, seran els pares del seu besavi. Si coneixen el nom del seu besavi, és un miracle. Per tant, segons les dades d'aquesta enquesta hi ha més persones joves que no ho coneixen, que no pas que sí. El que jo esperaria, segons aquesta enquesta que s'arribés a un 90% que no es coneix. A mi em preguntes a un fet que li va passar al meu besavi, em queda lluny, molt lluny. Per tant, no em sorprèn, i tampoc crec que s'hagi d'anar ara als nens de Mollet a explicar-los la història com una matèria de fer, o de treballar. No, jo crec que els nens avui dia els temes que els hi has de fer treballar és: matemàtiques, robòtica, intel·ligència artificial, i en habilitats per poder treballar en tasques que no sabem que haurem de fer. Tot això és del que s'està preocupant la indústria, i el que s'està preocupant molts països del món, per formar en capacitats i en aptituds, més que en coneixements concrets. Perquè al final, jo estic treballant en un tema que quan vaig estudiar la carrera no existia, i no hi ha cap problema perquè esdevindrà, serà un drama més "hardcore", perdona per l'expressió però serà així. Jo crec que s'hauria de preguntar o enfocar més en aquest sentit que no pas en el tema de la guerra civil. Perquè la guerra hem de recordar que va ser del 1936 al 1939, i estem al 2021, han passat gairebé 100 anys. Hem d'estar parlant del que va passar fa gairebé 100 anys?

No tenim més preocupacions del que pot passar d'aquí 100 anys? Amb un canvi socio-econòmic bestial, que traurà als Estats Units com a eix del món, i desplaçarà el mapa mundial. Perquè tindrem la zona de la Xina i la Índia com a potències, és el que esta passant. Amb una situació de globalització, que s'ha vist ara amb la covid, ens hem de preocupar d'això. I de quin paper hem de jugar com a país, tenint en compte que som un dels països més envellits del món; això és el que a mi em preocupa. Com afrontarem les pensions dels meus pares, els reptes del mercat del treball, la competència mundial... Això és en el que jo crec que ens hauríem d'enfocar.

Marina Escribano: Doncs és molt preocupant, i inclús m'atreviria a dir que és un drama. Perquè la memòria històrica representa identitat, representa d'on venim, representa valors, representa un patiment que hi ha hagut, representa els antecedents de per què estem aquí i de quina manera. És important saber d'on venen els drets i llibertats que tenim avui en dia. Per tant, és molt preocupant perquè pot portar a derivats que ja estem veient, a la formació i la gestió de pensaments d'alguns grups d'extrema dreta. No és una causa evidentment, no és una causa-efecte directe, però si anem perdent aquest coneixement de memòria històrica, anem perdent consciència d'allò viscut, i com sempre s'ha dit, el desconeixement de la història, és el risc de tornar-ho a repetir.

Raul Broto: Aquest fet va molt en la línia del que et deia en la resposta anterior. Aquí també jo afegiria el fet que la memòria històrica de vegades també és un fet que no interessa als joves. Llavors clar, potser a mi m'interessa perquè sempre m'ha agradat la història, a tu t'interessa perquè també entenc que t'agrada, però a la majoria de joves els hi és igual. No saben ni potser el que va ser la transició a Espanya, ni qui ha estat els últims presidents, ni la crisi del 2008, ni el 92... Per tant, la història és un tema que els joves moltes vegades és complicat, i més si és la història local. Aquí Mollet, tenim un monument en ple centre de la ciutat, el parc de can Mulà, que precisament està referent a aquests fets; i que o crec que és molt clar i breu. Però bé, potser podríem fer alguna activitat amb les escoles que segur que se n'ha fet i ofert, però jo penso que el que hem de millorar és aquesta educació de la memòria històrica perquè sobretot els joves sàpiguen d'on venim.

Oriol Lopez: Aquí falla molt. Que la gent que ho coneix és gent més gran, crec que quan els joves tenen els seus 16 -17 anys, estaria molt bé doncs que a través del CEM, que és un centre d'estudis que porta l'ajuntament de Mollet, s'expliqués a totes les classes dels instituts de Mollet, que va haver-hi aquests bombardejos, que hi va haver una guerra civil. I que aquesta va provocar que hi haguessin molts morts a Mollet, i que després va haver-hi una dictadura que va fer molts estralls. Crec que seria interessant que s'expliqués als instituts. Tal com en altres llocs europeus s'explica que va succeir als camps nazis, seria molt bo que s'expliqués això, i que també van haver-hi camps de concentració a l'estat espanyol dins de la guerra civil.

D'altra banda, en aquesta enquesta també vaig demanar si la població enquestada (193 persones) sabien quina era la quantitat aproximada de soldats morts a la guerra civil, de residència molletana, i només un 36,3% dels enquestats (70 persones), van encertar el balanç. Creu que s'ha fet alguna cosa en l'àmbit municipal i polític, per al reconeixement a les víctimes de la ciutat durant la guerra?

Joan Daví: Com a reconeixement, jo ja diré que no s'ha fet res. Però com a publicacions tant, d'algun o varis historiadors locals, els quals doncs han fet referència d'aquest nombre de víctimes soldats, durant la guerra civil. Si més no, això ve donat pel que dèiem abans. Possiblement hi ha poc reconeixement. Possiblement, han passat massa anys, perquè estem parlant de més de 80 anys, i no se n'ha fet prou difusió d'aquest nombre de víctimes.

Ivan Garrido: Crec que sí, que es van fer en el seu moment. Crec que des dels organismes que t'he comentat, el CEM i el Centre d'Estudis per la Democràcia de Jordi Soler Tura, s'està fent alguna cosa, però tampoc m'he parat a mirar-ho amb profunditat.

Marina Escribano: No, no s'ha fet. Tan sols tenim, com deia abans, aquest monument a les persones mortes pels bombardejos; o coses més concretes pels represaliats, o quan tenim l'homenatge a Lluís Companys, o recentment la inauguració de la placa de l'excalde, o el que va ser l'alcalde republicà Josep Fortuny. Però en general, per al reconeixement per saber el nombre de víctimes durant la guerra civil no. Tot i així, vull destacar que sí que s'està fent una feina des

del CEM, per la recuperació de la memòria històrica de la ciutat, i sí que és cert que cada any es centren en una temàtica, com: "l'educació en la segona república", en alguns àmbits, però cada any d'un tema concret. Però respecte a això que em preguntes crec que no es fa suficient, i crec que s'hauria com a mínim de donar-li una volta perquè fos efectiu.

Raul Broto: Bé, jo t'he de dir que quan vaig veure aquesta pregunta, vaig pensar que era una pregunta bastant complicada de saber, perquè, és això, va a un tema que és molt concret; i pots dir molt, cap o ningun, però al final un número, d'una cosa que va passar fa 80 anys a Mollet que a molts de nosaltres ni ens toca a nivell familiar, doncs trobo que aquesta és una pregunta per anar a l'excel·lent. Però en aquest sentit, si es té tota aquesta informació, és perquè hi ha un CEM que és de l'ajuntament, que és qui ha fet tota aquesta cerca i investigació i publicació. Per tant jo crec que des de l'ajuntament, per la seva part, ha fet una molt bona feina. Clar, aquí, per l'altra banda, el que falta és millorar la comunicació per part de l'ajuntament i el CEM. És un problema bastant clàssic de coses que ens passen a l'ajuntament, que fem moltes coses interessants, però després la gent no ve. Per varis motius, però la gent no assisteix. Que tot i que ara ho estem centrant aquí, és un tema més divers entre les administracions públiques, ajuntaments... Però respecte a aquesta pregunta jo crec que és de matrícula d'honor.

Oriol Lopez: Jo entenc que per la població general és complicat saber aquestes dades. Primer perquè segurament hauries de saber, l'any 36, quants habitants tenia Mollet del Vallès. Ara en tenim 50.000, l'any 36 voltava als 6.000 habitants, per tant, van morir una mica més de 100 persones a la guerra; després hi va haver l'exili, i va haver-hi la gent que va morir afusellada o represaliada després, i, per tant, estem parlant d'una quantitat de població jove, homes sobretot, entre els 17 i 30 anys. Per tant, va ser que en una població de 6.000 habitants, se't morin 120 joves de cop, doncs en 2 o 3 anys és una cosa important. Crec que és difícil que s'aproximi a una dada, però veig que 70 participants ho van encertar, i crec que estaria dins de la normalitat. D'aquestes en concret, diguéssim, de les víctimes mortes al front, crec que potser no s'ha fet tant. S'ha parlat de l'alcalde Fortuny, molt; s'ha parlat dels afusellats; s'ha parlat dels morts a Mauthausen. Però també cal entendre que s'ha parlat més d'aquests perquè hi ha hagut entitats al darrere, que han anat any rere any,

posant sobre la taula tot el que va passar. Ells han tingut 40 anys de silenci, i després ha estat bé, perquè els ajuntaments democràtics han donat suport a aquestes entitats, i n'han anat parlant. És cert que a través del CEM s'han anat editant llibres, i hi ha hagut diversos articles parlant sobre quanta gent va morir a la guerra civil... Penso que es podria haver fet més? Segur que sí. Si nosaltres haguéssim governat, hagéssim fet més coses? Segurament sí.

Finalment, per tancar l'enquesta, un 80,6% dels enquestats molletans (129 persones), afirmen no tenir consciència que de part de l'Ajuntament (com a institució de la ciutat), s'hagi fet cap commemoració de la història molletana. També cal recalcar que un 96,2% de la població molletana considera important mantenir la memòria històrica de la ciutat viva. Quina valoració en pot fer d'aquestes dades?

Joan Daví: Em sorprèn que gent que té tant interès en què es mantingui aquesta memòria, per altre cantó són els mateixos que s'han enquestat que no tenen coneixement que s'han fet coses. Però des de l'ajuntament de Mollet, com et deia al començament, segur que s'han fet més coses que a altres ajuntaments d'aquí Catalunya o d'Espanya.

Ivan Garrido: Doncs, per un costat, tenim per exemple, els 4 cantons, al costat del monument de Rafael de Casanoves, que surt el monument homenatge als bombardejors. És un record que van fer, i que passo cada dia per davant, i perquè em van dir el que era, però la gent tal i com anem tot el dia, són coses que no pares a mirar. A qui Mollet s'han fet coses, perquè tenim molts homenatges, tenim l'homenatge altres, però ja et dic, jo no me'ls conec de memòria. Tenim el parc de Lluís Companys, els dels immolats per la llibertat a Catalunya o les persones que van ser assassinades als camps nazis de Mauthausen. Però no sé fins a quin punt hem de commemorar això. Els hem de commemorar cada any? Hem de fer algun altre tipus de versió? No ho sé, però això l'ajuntament sí que ha fet temes, però molta gent de la ciutat no s'assabenta del que ha fet l'ajuntament. És normal, jo abans d'estar implicat en la política, em preguntes i no tinc ni idea del que fa l'ajuntament. La comunicació que es fa des de l'ajuntament jo crec que és millorable, perquè moltes vegades es fan coses des de l'ajuntament, que no ho sabem ni els grups

municipals, i no arriba a la ciutadania. Estem parlant de l'últim monument que es va inaugurar aquí a Mollet, que va ser el 2019, la dona d'aigua. La gent no sap el que és la dona d'aigua, a mi m'ho arribes a preguntar fa 5 anys, i no sé qui és la dona d'aigua. Que s'ha de millorar la comunicació? Sí. Però també s'haurà de pensar quin interès té la ciutadania en això. Moltes vegades estem en el punt de: "Yo voy a lo mio, y dejame", perquè la gent és així, i ho hem de respectar. Aquesta és la meua conclusió.

Marina Escribano: És el que venim dient tota l'estona. És una xifra molt elevada, hi ha una part de corresponsabilitat de la ciutadania, per ser justos, d'interès i d'anar a buscar allò que es vol; però aquí també hi ha una manca de comunicació i, perquè sí que penso que hi ha certs actes que es van fent de forma periòdica cada any, i que s'han tornat una mica repetitius. Es podrien aprofundir, podrien ser actes més complets i no només una ofrena floral, sinó actes que emmarquessin tota una sèrie d'activitats per aprofundir més en allò que estem commemorant, i que ampliessin també en termes de memòria històrica.

Raul Broto: Bueno, això és una mica en la línia del que té dit. És aquesta contradicció no. Un 96% pensa que és important mantenir aquesta memòria, però del 96% segur que després és un percentatge molt petit el que s'interessa per aquestes activitats, llegir-se les publicacions que surten, o de participar quan hi ha actes. Jo el que puc dir és que des de l'ajuntament podríem millorar temes de comunicació i educació conjuntament amb les escoles i instituts; però feina se'n fa, i molta. I actes se'n fan, i molts, i cada any el mateix dia. El 15 d'octubre, l'11 de setembre, el maig que és el dia de la commemoració de Mauthausen. Per tant, que no es fan coses jo crec que no es pot dir. Que a la gent no li interessi o que no se n'assabenti, això sí que és possible. Tenim coses a millorar, comunicació i educació, però després hi ha una part que és la societat que mostri interès. Tot i que de paraula diuen que els hi interessa el tema.

Oriol Lopez: Podem fer diverses valoracions. L'ajuntament ha fet coses, sí que és veritat que ha vegades queden per poca gent, per la gent que segueix més el CEM, o la gent més polititzada. Seria bo arribar a altra gent, no pot ser que un 80% de la població pensi que l'ajuntament no fa el que cal per recuperar la memòria històrica,

quan hem de dir que la fa. Segurament jo en faria més, i es podria fer més, però la fa. Per tant, vol dir que els canals pels quals s'ha arribat a la gent, són uns canals que no acaben de servir. I, per tant, segurament s'hauria d'informar d'altres maneres. Jo crec que una de molt bona seria anar als instituts. Perquè que la gent jove conegui el que va passar a l'Alemanya dels anys 30 i 40 està molt bé, però també crec que seria bo que conegui que va passar a Mollet entre els anys 30 i 40: Que va haver-hi una guerra, que va haver-hi una dictadura que va sobreposar uns ideals polítics feixistes, i que va matar a moltíssima gent per defensar la república i la legalitat que era vigent en aquell moment. Per tant, es podrien fer moltes coses més.

Per concloure l'entrevista i fent una valoració de totes les dades anteriors: Consideraries que és necessari fer una reconsideració de la memòria històrica molletana per al reconeixement de les víctimes i represaliats durant la guerra i el franquisme?

Joan Daví: Més que fer una reconsideració, crec que és posar-ho damunt la taula i veure de quina manera es pot arribar a un major reconeixement per part de la ciutadania. També val la pena, ara que s'està treballant una nova llei de memòria en l'estat espanyol, que sigui una llei que a més a més recordi que es van fer coses mal fetes, d'aquest justament van ser els judicis els quals van condemnar a mort a moltes persones, que es recordi la quantitat de víctimes que hi han enterrades en cunetes, o fosses comunes en el nostre país. I, possiblement, si això es posa damunt la taula, quan la gent vegi, el nombre de víctimes i represaliats, famílies que van quedar desfetes, el nombre de dones que van quedar vídues i ha càrrec dels nens, i que se'ls hi tancava la porta per ser familiars de republicans, potser la memòria històrica de la nostra ciutat doncs s'engrosaria, perquè encara tenim un percentatge de gent que encara no té coneixement.

Ivan Garrido: No. Si jo estigués governant no ho faria. I si ho hem de presentar com a proposta, des del nostre grup, ja veuràs que no hi ha cap.

Marina Escribano: Si, jo crec que és necessari. Per dues coses. Primer per les mateixes víctimes, pels seus descendents, perquè això pot obrir portes a què gent més jove s'interessi. I també, d'altra banda, això vol dir fer accions. I fer accions vol

dir posar consciència, i vol dir que interessa la memòria històrica, i crec que hi ha molt marge per fer coses. Va haver-hi un projecte molt interessant, cal dir, que és la memòria viva, és a dir, el testimoni de persones vives, i expliquen el testimoni de la seva vida en un sentit ampli. Per tant, sí, i més àmpliament perquè hi veig oportunitats per reforçar aquest aspecte en el nostre ajuntament.

Raul Broto: Bé, jo penso que sempre es poden anar fent coses, però precisament el millor reconeixement és que no caiguin en l'oblit. I, per tant, fa un any, el penúltim "Notes", hi havia un article d'un molletà que va ser cridat a files amb la lleva del biberó per la batalla de l'Ebre, i on precisament el seu net feia un TDR on feia totes les peripècies, cartes que havia enviat a la família... I igual que aquest tenim molts casos. Tenim casos de persones que van ser deportades a Mauthausen, quin recorregut van fer, i moltes històries. I això qui ho ha recuperat? Persones voluntàries i investigadores dintre del CEM. Per tant jo crec que el CEM té un paper importantíssim, el CEM l'hem de potenciar i fer créixer, però també crec que hi ha una part on la ciutadania s'interessi per aquests temes, i que participi. Perquè al final, el CEM sí que l'ajuntament té una part important, però són els voluntaris i voluntàries qui fan una gran feina de recerca per al CEM. Per això crec que el millor reconeixement es seguir mantenint vida aquesta memòria. Com l'acte en commemoració al president Lluís Companys, i als immolats; un acte on es va instal·lar una placa en honor a l'alcalde Fortuny, alcalde assassinat al camp de la bota, i, per tant, anem fent cosetes. Però concretament per les víctimes de la guerra no n'hi ha. La importància és seguir mantenint la memòria viva, i per això t'animo a que participis en el CEM, perquè cal gent així, i potser ens cal la mirada jove, per engrescar a la gent a què s'interessi. Per exemple, tenim el premi juvenil Vicenç Plantada, que té una dotació econòmica i l'oportunitat de publicar el teu treball a la revista notes; i cada any se'ns presenten un o dos treballs, però clar, són molt pocs comparats amb els treballs que es presenten a Mollet. És un tema molt complicat, però bé, jo m'alegro que hagi sigut el tema que hagi escollit, jo crec que és "superinteressant", i ja et dic, les portes de l'ajuntament i el CEM obertes.

Oriol Lopez: Es poden fer moltes coses, i, per tant, et diria que sí. Et diria que s'ha fet feina historiogràfica, s'ha fet feina de recerca, s'ha fet feina d'explicar-ho a una part de la població molletana. És cert que un cop a l'any es commemora el 15 d'octubre l'assassinat del president companys a nivell públic i institucional, i en el mes de maig tot el tema de Mauthausen. Però crec que es pot anar més enllà, molt

més enllà i, per exemple, es podria parlar a la revista 4 cantons sobre diversos temes; i, sobretot, anar als diferents instituts a través del CEM i explicar el que va succeir l'any 36 fins a l'any 39, i els anys posteriors i anteriors. Hi va haver molta gent que va marxar a l'exili, molta gent que va morir a la guerra, i molts represaliats, alguns afusellats com l'alcalde Fortuny. Per tant crec que es pot fer més, i es podria fer molta més feina per la memòria històrica molletana.

8. Contacte amb el Memorial Democràtic de Catalunya.

Estic buscant la informació, i aleshores veig que com tu dius, el 22 d'agost del 2019, la petició que ens va venir, que ens va venir directament de la Montserrat Tura. Es presenta com a neboda d'un dels deportats, i presenta articles del Centre d'Estudis Molletans i també un assaig en el qual Joan Tura n'és un dels protagonistes. Diu: "Vam ser un dels primers municipis que va treballar la memòria històrica, i a la dedicació dels memorials als immolats per la llibertat a Catalunya, o deportats a Mauthausen. Aquestes petites llambordes són un record del lloc que acosta a les famílies la sensació que encara pertanyen al lloc on van viure la seva infantesa. Aquest any he estudiat la figura de Vicenç Foix. Us estaria molt agraïda si m'informeu que cal fer per aconseguir que posin aquestes 5 petites, però eloqüents, llambordes. Moltes gràcies." Aquesta és la primera petició que rebem. Des d'aquí s'han generat fins a 15 contactes, on demanem una sèrie de documents. El que demanem és la implicació de l'ajuntament. Les llambordes ocupen un espai en el municipi, aleshores hem de garantir que no hi hagi problemes que un cop estiguin produïdes, de col·locar-les. Per això demanem un document, que és la moció al ple de l'ajuntament, que està d'acord amb la col·locació d'aquestes llambordes. Un altre dels documents que demanem, òbviament, és la recerca històrica amb totes les dades que es demanen; és a dir, el circuit des que marxa la persona o el dia que l'obliguen a marxar, en el vostre cas a la Guerra Civil pot ser que no estiguessin a Mollet, pot ser que estiguessin a un altre lloc. Aleshores quan marxen, quin és el circuit que fan, quan tornen, si és que tornen, o si malauradament van morir allà. Tota la informació que se sàpiga, fins i tot fotografies, documentació... Sempre ens va bé. Per què? Perquè nosaltres tenim una base de dades de deportats i deportades, que el que aquest projecte ens permet que vam fer, aquí tenim recollits prop de 9000 persones deportades de Catalunya, o de més enllà, perquè de vegades no tenim manera de

diferenciar-ho; però el que sí que tenim dades que Espanyols ho són. Aleshores, ens va bé aquest projecte, l'Stolpersteine, perquè ens permet actualitzar les dades que teníem recollides des d'un bon principi. Llavors, un cop tenim aquestes dades actualitzades, també ens permet actualitzar la base de dades. Per això també ho demanem. Un tercer document, bé document... Demanem que s'hagi localitzat als familiars. L'essència d'aquest projecte és retre homenatge a aquestes persones, tornar-los al lloc d'on eren originaris, on van viure en llibertat. Que els veïns i les veïnes sàpiguen qui van ser. Que sàpiguen que eren veïns seus o dels seus familiars, els seus avantpassats. Saber que van viure allà. És com tornar-los a la memòria, és molt simbòlic aquest projecte. Aleshores ens interessa localitzar les famílies. Evidentment per fer-ho conscient, fer-ho solemne. Per retornar-los a ells, sobretot a les famílies; ja que no podem arreglar mai aquest patiment, sobretot a aquells que no van poder tornar a veure els seus familiars, de totes maneres tenir aquest reconeixement institucional, social, de totes les maneres. Per tant, és localitzar les famílies. L'altre document que demanem, i que ens ajuda que la col·locació no només sigui un dia, amb una data determinada, és un reconeixement anual, periòdic general. El que és la vinculació amb els centres educatius, és un projecte educatiu el que demanem. I precisament per això. Perquè des de l'aula, des dels diferents centres educatius que hi puguin haver en el territori, puguin dinamitzar un projecte, que pot ser de moltes maneres.

Quant al projecte que passarà ara. Ara tenim un petit problema que és que la producció de les llambordes no és tan ràpida com nosaltres voldríem. Aleshores tenim una llista d'espera, on de fet nosaltres ja estem gairebé l'any 2022, i la petició és del 2019, és a dir, porten molts anys en espera d'aquestes llambordes. Però abans de Mollet, tenim com 20 municipis abans, que ho van presentar en 2018, i encara no podem donar sortida perquè les llambordes és fan a mà. Les fa un artista, un company i col·lega d'Alemanya. Fins ara, fa un any, només les feia aquesta persona, i les feia a mà, i no volen sentir a dir de fer-ho automàtic, perquè és la seva idea de contrastar l'automatisme que seguien els nazis de tractar a les seves víctimes. Aquesta burocràcia és contrastada amb tot això, les llambordes es fan de la manera més humana, un a un es va fent el nom. Aleshores, el que és bonic és aquesta metàfora que té en totes les coses que es fan. El projecte en si. Qui ho fa, com ho fa, tot és molt símbol, amaga sempre moltes coses darrere. Si tu mires un vídeo de com fan aquestes llambordes, cada lletra, accent... Té un pal de ferro, i cada cop el van

clavant en la llamborda. Vull dir que ho fan a consciència, i és aquesta consciència que cal posar cada cop que llegeixes el nom d'aquesta persona. Que passa, que tenen moltes peticions arreu del món, sobretot Europa, i per Catalunya en solen fer tot l'any unes 100 llambordes. Hospitalet, des del 2018, ja tenen unes 67. I només amb l'Hospitalet podem fer 2 municipis més, i per aquest any ja estaria. No arribem al 2019 ni de broma, s'"arrelanteix" molt. El que estem intentant fer, aquests municipis que en tenen tantes, fer-ne de 10 en 10, per no concentrar tota la població un mateix municipi. I anar fent el màxim per poder-ne fer més. Encara ens queden uns 20 municipis del 2018, i fins que no els acabem no podrem començar el 2019, que està Mollet. Que es podria anar més ràpid? Segur. Per aquest projecte ens vam adreçar a en Gunter Demnig, per proposar-li que es fes un conveni amb la facultat de belles arts que anessin estudiants que, sota la seva supervisió, fent el que ell digui, però no va ser. Ho vol fer tot ell des del seu lloc de treball. Això fa que anem molt lents, i és una tristesa. Si no haguérem pogut tirar ja endavant els de Mollet, i haguérem pogut fer ja molts més projectes amb les llambordes col·locades.

9. Missatges rebuts

Missatge de correu electrònic:

Personalment em va fer buscar més història en general sobre la nostra ciutat, i d'allà, vaig acabar a la pàgina de l'ajuntament en l'apartat "escultures i monuments" on vaig trobar més coses que desconeixia.
També em va fer comentar-ho amb familiars per si coneixien dels tres bombardejos i vam posar en comú l'informació.
Ha estat interessant, sense el qüestionari no hagués sabut tot allò, i si sí, hagués estat més tard.

Espero que et sigui d'utilitat!

Missatge de text:

Hola Genis. Després de contestar la teva enquesta, vam passar justament per el parc de can Mulà i em vaig fixar en la placa, que mai me l'havia mirat. Vaig veure que eren dos bombardejos, que no estava segura, i em va cridar l'atenció que hi havia un Careta i un Vives, que són els meus cognoms. Suposo que és una cosa que ens fixem quan veiem un llistat de noms i cognoms.

19:16

10. Moció per a la commemoració de les víctimes i represaliats molletans durant la guerra civil i el franquisme:

TÍTOL: Moció per a la commemoració de les víctimes i represaliats molletans durant la guerra civil i el franquisme.

PRESENTA:

TEXT DE LA MOCIÓ: La consegüent moció es presenta davant les inquietuds plantejades arran del Treball de Recerca d'en Genís Hernández Palau, i les dades recollides per aquest. L'estudiant de segon de batxillerat de l'Institut Gallecs, ha fet un treball de recerca i recollida de dades sobre el tractament de la memòria històrica i democràtica de la ciutat. Dins d'aquest treball, es va realitzar una enquesta per tal de valorar el grau de coneixement de la població molletana respecte a la història de la seva ciutat; i quina és la seva valoració respecte al tractament d'aquesta. Els resultats es poden valorar com a negatius, amb excepcions - veure annex 1 per saber els resultats -; la majoria dels enquestats més joves desconeixen els fets que van succeir en la seva vila. Paral·lelament, podem observar que la població enquestada valora d'una manera negativa el tractament que ha donat l'Ajuntament de la ciutat respecte a la seva història. D'altra banda, sorgeix el fet que aquesta gran majoria considera molt important mantenir la memòria històrica de la nostra ciutat viva. Davant dels fets exposats, els grups municipals X, i en Genís Hernández Palau, creiem que hi ha l'obligació de reaccionar. Per tant, a continuació es proposen un seguit de mesures que creiem necessàries d'implementar en la ciutat, per tal de seguir demostrant el caire democràtic de la ciutat.

PROPOSTES:

I- Col·locar una placa commemorativa en algun lloc icònic de la ciutat, a designar pel consistori, que representi el conjunt de víctimes i represaliats de procedència molletana durant la guerra civil i el franquisme. D'aquesta manera seguirem vetllant per la memòria democràtica i històrica de la nostra ciutat, així com de la difusió d'aquesta al nostre municipi, i proporcionarem un recordatori per a totes les persones que van perdre la vida o van ser represaliades durant el període històric esmenat.

II- Implementar des de l'ajuntament un pla de difusió i eines per a tots els centres educatius de la ciutat, per tal de facilitar la tasca d'ensenyar la història de la nostra ciutat.

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFÍA:

TREPAT, C. i PRATS, J., (2009). *Història (Batxillerat)*. Barcanova SA.

SUÁREZ, M.A., 2018. *La Segona República i la Guerra Civil Mollet del Vallès*. Mollet del Vallès: Fundació Ramon Muntaner.

SUÁREZ, M.A. i VILÀ, L., 1997. *Vista de Els bombardeigs a Mollet del Vallès durant la Guerra Civil*. *Notes*, 11: 71-86. Mollet del Vallès.

PÉREZ, C., (2000). [El Mollet de la Guerra Civil: de la industrialització a la fam de la postguerra](#). *Notes*, 15: 111-120. Mollet del Vallès. [24 de setembre del 2021]

SUÁREZ, M.A. (2009). [En homenatge a les víctimes dels bombardejos de Mollet](#). *Notes*, 24: 13-50. Mollet del Vallès. [24 de setembre del 2021]

SUÁREZ, M.A. (2000). [Els soldats molletans a la Guerra Civil](#). *Notes*, 15: 87-109. Mollet del Vallès. [24 de setembre del 2021]

CORBALÁN, J. i LARDÍN OLIVER, A. (2000). *Josep Fortuny i Torrents*. [Mollet del Vallès]: [Ajuntament de Mollet].

FORTUNY, L. (2011). [Les víctimes de la Guerra Civil Mollet del Vallès](#). Universitat Autònoma de Barcelona. 77 p. Cerdanyola del Vallès. [5 de novembre del 2021]

BERNAL, M.D. i CORBALÁN, J. (2017) *La veu dels morts silenciats*. Associació Pro-Memòria als Immolats per la Llibertat a Catalunya. Generalitat de Catalunya.

Hernández de Miguel, C. (2019). *Los campos de concentracion de Franco*. S.A. EDICIONES B.

Memorial Democràtic. (2021). *Stolpersteine*. <http://memoria.gencat.cat/ca/que-fem/stolpersteine/> [Generalitat de Catalunya]. [10 de desembre del 2021].

ASOCIACIÓN PARA LA RECUPERACIÓN DE LA MEMORIA HISTORICA.
(2015). Stolpersteine.

<https://memoriahistorica.org.es/trianguloazul/proyectos/stolpersteine/> [10 de diciembre del 2021].

FERNÁNDEZ, T. TAMARO, E. (2021). Biografías y Vidas.:

<https://www.biografiasyvidas.com> [3 de diciembre 2021].

